

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik s pontosan és jutányosan közöltetik.

Az év hanyatlása közelegvén szíves tisztelettel figyelmeztetjük a két haza olvasó közönségét, hogy az eddigiekhez új derék erő s biztos levelezők járulása és segéd munkálkodása mellett, új betűkkel megjelenendő, s érdekegyesítő elvű testvér lapjainkra eddigi maradt az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boríték alatt egész évre 12, félre 6 p.ft. borítékalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p.ft. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország és kapcsolatos részei minden k. postahivatalnál s a szerkesztőségnek Pesten ur. utca 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén, bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLA! AT. Magyar- és Erdélyország. (Hálanyilványítás; kinevezés; levelek a fővárosból egy ellenzéki taghoz a vidéken; Keszthely, Óvár és Czegléd; Szabolcs és Torontál megyék közgyűlései; Liszt Ferencz kolosvárot; erdélyi ügyek; rövid közlések; m. kereskedelmi társaság; budapesti napló.)

Amerika.
Spanyolország. (Váratlan miniszterkrízis.)
Franciaország. (A cantoni misszióról; elegy.)
Dánia. (Szakadás a schleswigi rendek közt.)
Törökország. (A boszniai felkelés)
Elegyhírek.
Értesítő; dunavízjárás.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs, s ap. kir. Föls. Szász-coburg-gothai Ferdinand herceghez f. évi dec. 4kén következő tartalmu legfensőbb kéziratot méltóztatott intézni: „Kedves! sat; Magyarországom hatóságai nekem azon jelentést tették, mikép kedveséged nevezetesen Gömörmegyében fekvő uradalmában mult télen a szűkölködők részint pénzzel és élelmiszerekkel közvetlenül gyámolította, részint utak építtetése által azoknak tetemes keresetre nyitott alkalmat. Midőn ezen jelentést tudomásul venném, örömemre szolgál ezennel kedveségednek tanusított emberbaráti érzelmei fölött különös elismerésemet nyilváníthatni. Ferdinand s k.”

Ócs, s ap. kir. Fölsége gróf Hunyady Lászlót, a f. u. meik. kormányzéknel eddigi fogalmazó gyakornokot a m. kir. helytartótanácsához tisztbeli fogalmazóvá kinevezni legkegy. méltóztatott.

Levelek a fővárosból egy ellenzéki taghoz a vidéken.

III.

Közelebről, egy reformer néhány reflexiója a“vontamagára figyelmemet. E’ cikk mult hó közepén jött világra oly lapban, melyet mi ritkán szoktunk olvasni, — a Bpti Híradóban. Írója is ama hallgaték egyike, kinek keble megtelt s felszóal. Irigylem e’ főt a conservatív lapnak. Nem értette őt, ki ellenségünknek tartaná. Én ügyünk legjobb barátainak azokat tartom, kik káröröm nélkül aggodó részvét hangján mondják el botlásainkat s igen megtudom különböztetni a keserűséget, melylyel a szeretet fájdalomában szól, attól, mit valódi pártszennvedély sajtól ki elleneinkből.

A’ felhozott cikkben — többek közt — egy igen egyszerű, de felülről eszme mondatik el, minek súlyát igen érezhetjük. Mert kimutatja — bár ne volna igaz — életrevalóságunkat ott, hol valamit létesíteni kell magunknak, t. i. a’ socialis téren, melyre könnyelműen álltunk és számítás nélkül jártunk. Figyelmeztet együtt ama különbségre, mely a’ külföldi s magyar ellenzék közt létezik. Ott — ugyanod — ha az ellenzék győz, kezébe adatik a’ kormány-pálcza s vele a’ létesítés hatalma; azért jól számot vet magával az ellenzék, mit javasol, mert ha nem valósítja, világ-szégyen száll fejére. Nálunk az ellenzék e’ zavarodástól nem félhet, hogy a’ hatalom kezébe adatván valósítani kell javaslatit, ezért mi indítványozhatunk bátran akármit „ám lássa a’ kormány, mint boldogult vele.”

Barátom! ebben mély igazság fekszik.

Ezen eszme fonálán gondolatim tova ragadtak s igen különös resultatumokra jutottam. Elmondom.

Vajjon elgondolta é már magának valamelyik elvbarátunk azon állást, ha bonyodalmas viszonyaink közt — és pedig ha azt csak némileg ismerjük, meg kell vallanunk hogy vesztettebb nincs a’ világon — ha mondom, sajtószertü körülményink közt a’ hatalmat, mennyivel magyar a’ közbirodalomban ma bírhat, kezébe adnák?

Én fölhíva amaz eszme által egyszerű, igénytelen álmásban megpróbáltam magam a’ magyar kormány élén képzelni, mint főkorlátnok s fejem szédülni kezdte nem a’ magasság miatt, de azon nehézségek első tekinteténél, mik felülöttek, számba véve csak azon adatokat, mikkel mi bírhatunk a’ korlátnok valódi helyzetéről.

Im kísértük együtt meg.

Volna tán elvbarátink közt nem egy, ki azon állásban vagy egészen felejtene multját; vagy abból semmit sem felejtve helyzetét felejtene; ezekkel barátom! próbát se tegyünk; az elsőtől mit sem érünk célunkra; a’ másodikat 24 óra alatt elküldenék rokonihoz, és minden józan fejű ember kikacagná; — nem tudom: akadna é megye, mely

bucsulevelet küldene utána. Azonban az is meglehet, mert mi a’ hazafiság első hevében sok mindent megteszünk.

Vegyünk azonban oly elvbarátunkat főhivatalnokul, kiben a’ hazaszeretet s lelkesedés nagy; nagy, de csak oly adagban van mégis, hogy a’ mellett még számítani is bírhat s a’ siker embere; kiről feltegyük, hogy hivatalát, állását s hatalmát mérlegbe vetendi, ha kell; de más felől neveltséges játékot nem üz komoly dolgokból s vagy nem foglalja el könnyelműen azon állást, vagy oly szilárd elszánással teszi azt, hogy pályája közelebb vagy távolabb határánál számot adva önmagának némi eredményekre mutathasson.

Szóval elvbarátunk — a’ képzelt főhivatalnok — bír-e lég belátással; tudja, hogy egy század munkáját egy évben leróni nem lehet s hogy a’ magyar státus fejlesztését annyival előbbre vinni, mennyire neki, adott viszonyaink közt, lehetséges, ez sajtókép feladata. Jelszava pedig minden esetre a’ „s i k e r” alkotványos uton.

Legelőször is szettektintene a’ téren, hova állott, hogy kiismerje azt s megválogassa a’ helyet, hová lép.

Maga előtt látja a’ birodalmi kormányt állapotott rendszerével, és egészen más kormányzasi nézetekkel, mely azonban a’ többi státusok sebes fejlődésére s rendre utal igazolásul; ennek helybenhagyása nélkül mitsem tehet.

Háta mögött állunk mi a’ pártokkal, mint azok léteznek.

Hogy tehát némi sikert vihasson ki a’ szeretett hon számára, támogatás s megértés kell felülről, támogatás és élesztés alólról.

Vedd már most a’ legjobb szándékkal mitevő legyen. Köztünk két pártot lát, a’ szélsőségekben tusázót, melyek a’ kibékülést, a’ közeledést nyilván felmondják. Csak e’ kettő közt lehet s kell választania. Már most ha az ellenzék karjaiba vetné magát, azaz azon pártnak adná magát, mely a’ kormány keserü ellenségének tartatik — s nem minden ok nélkül, — törve azon perczen hatalma amott; ha ellenfeleink szövetségét fogadja el, neve veszte a’ hazában; sértezik, üldöztetik minden gyűlésben; mig e’ körülményekből ellenei — mert hisz a’ hatalmat mindenütt ármány és irigység veszi körül — elegendő fegyvert készítenek legyőzésére.

Mutassatok számára támaszt e’ hazában, mely az általunk is ohajtott siker lehetőségét csak valószínűvé tegye!

Szegény elvbarátunk, valódi szerencse, hogy feleink e’ zavarba nem juthatnak.

Voltam én is egykor az exasperatio embere, de csak egyén ellen, kinek ellenében a’ keserü kifakadások isten ember előtt igazolva volnának s mit tanultam saját — értem pártom — kárán? Nem egyebet barátom, mint hogy a’ legbőszübb embert is becsületes eszélyes bánással szelidíteni s utilálni lehet; ellenben a’ gyarló, de nem rosz szándéku embert is igen könnyü örökös zaklatás s üzőbevevés által teljesen elvadítani s felbőszíteni hazája ellen.

Tudnék újjal mutatni nem egyet, kit megnyerni barátunknak egészen hatalmunkban állott, mi elvadítottuk, adig üztük, mig keserü ellenségünké lón, szóval: mi rontottuk el.

Sőt hogy azon férfit is, kiről vezéreink mind annyiszor elmondják „legnagyobb magyar, neve történetünkkel egészen egybeforrva van” ellenségünké nem tehetjük, csak az ő érdeme, mert mi ugyanmindent, de mindent elkövetünk méltatlan viseletünkkel, miről a’ közelebbi közgyűlésen meggyőződött volna elenmondhatlanul. Még egyike vezéreinknek bizonyos anecdotigen naif elbeszélésével becsületesen iparkodott annak a’ g y m a g y a r n a k — mint őt nevezi — befolyását amott fent csökkenteni, ha lehet.

Ez aztán ellenzéki Catechismusunkban a’ h a z a f i s á g? —

Nem, barátom, így sokáig nem mehet. Észre kell vennünk elvégre, hogy az ut, mellyen járunk, bizonyos bukás-hoz vezet. De még e’ bukás is, ha csak számszerinti volna, nem oly nagy dolog, mitől oly nagyon irtóznám; jó más idő, fordul a’ koczka. De mi elbukunk az opinióban s mert számszerinti kissebségünkben nem tudjuk megmenteni a’

moralis győzelmet, mellyet ügyünk igazsága mellett a’ méltányosság, nemes mérséklet s eszélyes eljárás szerez meg.

Mindezekből azt állítom, hogy a’ magyar ellenzéknek, hogy megmentessék, hogy a’ hazában azon állást foglalja el, mellyre méltán hivatva van s hogy végre a’ hon kifejlesztésében azon súlyt bírja vetni a’ mérlegbe, mi nélkül a’ haladás könnyen akadássá, vagy legalább egyoldaluvá válhatik, e’ célra az ellenzéknek meg kell változni. Tán elvben? Koránsem, csak eljárásban, azaz modor és t a c t i á b a n.

Igen barátom, mi csak most jutunk azon időhöz, hol sajtószertü viszonyaink közt e’ két annyiszor kigunyolt szó mély politikai értelmét felfogni kezdjük és sejteni mind azt, mi benne fekszik. És mig e’ kezdethez jutottunk, mennyi komor tapasztalást kelle szereznünk a’ közélet oskolájában s bár ne kelle azért még drágább bért is fizetnünk!

De hogy megváltoztassuk eljárásunkat jövőre, szükség a’ multakon okulni, mi megtörténik:

Ha eddigi eljárásunk közben tett botlásainkat belátjuk és bevalljuk.

Ha némely illuzióinktól, mellyekhez még ragaszkodunk, megválnunk.

Ha törekvéseinknél nem a’ hazafi szándék perczyi dicsősége, nem taps és éljenek, vagy fátylós zene; de a’ s i k e r s l é t e s i t é s i s t e n i t ő ö s z t ö n e f e s z i t i k e b l ű n k e t, mi azonnal jobb számításra szoktat bennünket.

Ha elvégre az önfeledés — vagy önfeledőz az azon fokára emelkedünk, hogy hazánkat ószinte odaadással szolgálva megbirjunk egy kevés gáncot is s elég büszkék legyünk nem tűrni, hogy a’ popularis aura elragadjon; állásunkból magunkat élj e n v a g y z u g á s a l t a l k i s o d o r t a t n i ne engedjük; végre a’ helyett, hogy mi vezetteltünk a’ hallgatóság által, mi vezessük azt. Ezekről mások. Y.

Keszthely, Óvár és Czegléd. (Folyt.) Csekély felfogásom szerint árnyéket csak világosság okozhat s mennyire eddigi tapasztalásunk terjed, mennyire nagyobb a’ világosság, annál erősebb az árnyék is. Ezt tudja minden bohó, ha éltében soha optikát nem tanult is, csak látni tudjon, szeretném tudni mellyik intézet okozza Georgiconunknak azon parányi árnyékát. Én e’ tag hazában csak az egy magyar-óvárít gondolnám, ha T. ur annyira be nem pooskolja, annyira meg nem homályosítja, hogy az bizony még parányi árnyéket sem vethet reá. T. ur tán a’ rohonczit gondolja, ugy de annak fénye majd oly mulékony volt mint a’ szappanbuboréké; vagy tán a’ czeglédit, hisz ez csak most született s aligha oly világossággal környezve mint Corregio isteni magzata. Várjuk el virágzását s gyümölcsözését, s termékéből majd megismerjük a’ fát. A’ magyar egyebiránt is csak nyugta után szokta dicsérni a’ napot. Aztán lehet majd tán árnyékről is szólni, mert még igen kora, igen időelőtti.

Hogy én kissé jobban ismérhetem a’ Georgicont mind régi mind mostani állapotjában, tán csak elhíendi T. ur, ha mondom, hogy boldogult Festetics György grófidejében tanuló s utóbb tanító is voltam a’ Georgiconban; majd hat évig tartott utazásom után az 18²²/26.odik tanodai év kezdetével annak főnöke lettem s folyvást az maradtam mai napig, holott ezen hivatal minden év kezdetével másra szállott az előt, s ritka eset volt, hogy azt ugyanazon személy két évig viselte, tehát én tudhatom a’ különbséget, még a’ valódit is, legalább ugy mint köztünk akárki más, a’ Georgicon régi s mostani állapotára nézve. T. ur első felszólalásakor az intézet emelkedése s csökkenése mértékeül, minden adat nélkül, csak pusztán, a’ növendékek számát vette fel, de minekutána hitelesen kimutattam az adatokat, reméllem ezen mértékek többé nem fog élni. Vagy ha igen, előreis meggyőződve lehet T. ur, hogy a’ viz nem folyand saját malmára. Minekutána épen T. ur gáncoskodása óta növendékinek száma legalábbis háromszor annyi mint volt bold. gróf György alatt a’ Georgiconnak legvirágzóbb korában. Vagy tán a’ tanítók mennyiségét s millyenségét veszi mértékül? vagy a’ tanítványokét?

vagy a tanulókat? — Tessék megtekinteni csak jegyzőkönyveinket's okulni azokból, meggyőződése szerint. Am de vajjon ismeri é a régieket? ismeri a mostaniakat? s ha igen, van e' képessége — elfogultsága miatt — kellő összehasonlítást tenni's részrehajlatlanul ítélni? Elhíheti T. ur nekem, hogy az általam dicserő időkben sem volt minden a t o u t, 's az annyira alázott időkben sem mind f i l k ó k. Bántan mondhatom ezt nemcsak saját tapasztalásomból de mások vallomása után is a' nélkül, hogy az érdemesb régieket homályba borítani, vagy az újabb időbelieket álfénybe burkolni kellene. De ki tehet arról hogy újaink sem egyarányosak? ugy volt az mindig, nálunk szintugy, mint máshol mindenütt, 's ugy is fog az lenni. A' tanulókat illetőleg, tán régente jobban tanítottak? itt is áll az, a' mit imént mondtok, de megjegyzem hogy mi azt is tudjuk, a' mit elődink, de azon kívül még többet is, 's ezt ne tessék dicsekvésnek venni, mert utódink a' legközelebbiek is mondhatják azt, feltéve, hogy valamint mi ugy ökis iparkodni fognak az idő lelkével ha nem repülni is, legalább olly gyorsan haladni valamint az egyediség viszonyai megengedik. Valamint mi elődink vállaira emelkedve gyarapodtunk, ugy a' jövő nemzedék a' mi fejünk fölé emelkedik, 's tudni fogja azt is, a' mit mi tudtunk, de annál még jóval többet 's jobban is, a' mint minden tudomány folyvást gyarapszik. Ennél fogva a' megjegyzett tekintetben sem gáncsolhat eszélyesen bennünket olly általánosságban. Vagy tán a' fényes ünneplések, az újsági híresztelések's több intézet megszüntetésében keresi T. ur a' mostani Georgiconnak olly parányi árnyékos létét? — Igaz, hajdanta a' georgiconi ünneplések — fényesek's híresztelések voltak, de egyszersmind hasznosak's pedig nemcsak a' részvevőkre, hanem az egész hazára nézve már csak azért is, hogy a' mezei gazdaságra figyelmet gerjesztettek, 's az ünneplések e' czélja már b. gróf. György idejében el volt érve, mincutána megérte azt, hogy midőn a' hohenheimi keletkezett, akkor nyílt meg a' m. óvári intézet is a' közönségnek. Az ünneplések azután itt is mint máshol közönyösek-ké váltak, de utóbb ki is gunyoltattak, miről eleget tanusít az 1818-diki Tudományos Gyűjtemény III-ik füzeté a' 113-ik laptól kezdve. Vehetni é hát boldogult gróf Lászlónak rossz néven, hogy olly költséges multságoknak, mellyek már ugy is nélkülözhetők voltak, kormányra léptekor egészen véget vett, véget azon alaptalan mondáknak egyszersmind, millyenek Keszthelyen biz egy jóvaló ember agyában sem fordultak meg. — Az újságírókat mi illeti, magáról tudhatja legjobban T. ur, hogy azoknak nagyobb szükségök volt anyagra, mellyek lapjaik hézagait tölthessék, mint a' Georgiconnak híresztelésre, mellyre az épen nem szorult. — Hogy bold. gróf György halála után, sőt még annak élteben is, több intézet megszünt, hazaszerte tudva van, ha nincsenek is tudva azon okok, mellyeknél fogva a' megszüntetés történt, 's ha T. ur ismerné azokat, egy pillanatig sem kételkednék azokat maga is alaposaknak vallani. Azonban azokat itt előszámlálni nem látom szükségesnek. Elégem azt megjegyezni, hogy azoknak, az egy lyceumot kivéve, vagy igen csekély vagy épen semmi öszszeköttetésök sem volt a' Georgiconnal, kövvelközleg azok megszüntetésök, egy okos emberelőtt sem okozhatott a' Georgiconban csorbát, sőt ellenkezőleg, az azok közt megosztott öszszveg emennek tetemes gyarapulására szolgált. —

De T. ur nem kereste így vagy akárhogy más képen az általa felállított különbség okait (én legalább sehol sem jöhettem nyomára) hanem mint Apollo Pythiája — csak hogy három lábú nélkül, pusztán kimondja ítéletét minden okadás nélkül, igenis. Mert T. ur nem tagadhatván a' Georgi. lételet, azt parányi árnyékká tenni ügyeszkiz holott azt akarná hogy neis léteznék, vagy ha már létezik, minden fényét az egyesületi titoknok irtól kölesönözne. T. ur ezt nem tagadhatja, ha tulajdon szavaival ellenkezni nem akar; de amazt sem, mert midőn először tervezett (G. tudósítások első füzeté 94—95 lap) minden létező gazdasági intézeteinket elégszélytelenül (ezen szót T. ur. maga helyesen értelmezi a' M. Gazda harmadévi folyamának első felében a' 108-dik lapon) gáncsolta, csak hogy a' figyelmet magára vonhassa, ez megtörtént, 's annál fogva Rohoncra jutott. A' rohonczi intézet megszüntével olly eszes, munkás's már pártolt embernek könnyű volt a' gazdasági egyesülethez jutása 's igen helyre teremt ember volna, ha maga-megmondolóbb's nem olly bogaras volna, biztosabban vezethetné az egyesület hajóját az ohajtott

révbe. Folyvást tervez. Én nem bánom. Ez magában nem baj. Egyik terve volt a' czeplédi Intézet. Jól van. De ismét ugy tesz tervezetével mint először, 's midőn a' tervezett intézet létre jött, ismét ugy tesz, mint először, 's ez igen rossz. T. ur t. i. ugy tön mint a' mesebeli törpe, ki mincutána maga körül mindent legázolt, azt gondolta maga felől, hogy ő óriás! nyomoru nagyság az ollyan, mellynek alapja rom, akár physice vegyük a' dolgot, akár moráliter. — De hozzon bármi nagyot, szépet, jött, fényest, hasznost létre; emelje érdemeit az egekig, használja azokat létező gyanánt, mint Jákoknak álomba látott angyalai, minden gáncsoskodással sem vitázhatja el Georgiconunk érdemét, melly 48 év lefolyta alatt közel 3000 mivel mezei gazd. nevelt a' hazának, 's parányisága mellett is olly jótékonyan hatott arra, a' mint egy magányos erő csak hathatott Jól tudja azt T. ur, hogy ezen intézet legrégibb minden hasonnemű létezők közt. Valamint a' m. grófi ház hazafisága létre hozta, ugy fen is tartotta azt, midőn országos költségen keletkezett intézetek is elenyésztek, olly karban, hogy az T. ur gáncsolódásának daczára is magasabban méltányoltatik mind kül mind bel földön, máskép nem fejtethém meg: miért jövének hozzánk német földről olly németek, kik ide jöttükkor egy szót sem tudtak magyarul's — egészen magyar intézetbe! miért jönek külföldről, országos költségen többen olly meghagyással, hogyha semmit nem látnak is Magyarországon, a' keszthelyi Georgicont láttatlan ne hagyják. Illyen volt Eusebius Fischer oldenburgi hercegség főállat azorvos, illyen utána a' főlovászmester, illyenek jöttek 1826 óta Poroszországból mind addig, míg Staatsrath Langerman, poroszországi főorvos élt, évenként legalább ketten az egy cholera-évet kivéve, de melly után öten jöttek országos költségen, tizenegyen magokén. Számosak látogatóink évenként Angliából, Francia's Olaszországból's Németország több tartományából, sőt Daniából Svécziából is volt már néhány. Törökországban soha sem voltam, Orsovánál tovább semmi törökkel — uraságodat még is kivéve — soha sem voltam személyes öszszeköttetésben, még is — hiszi é T. ur, hogy Chosrew basánális beszéltek felölünk's nekem törökországi főhivatalnokokkal leveleznem kelle azon Georgicon miatt, mellyet T. ur parányi árnyéknak nevezni méltóztatott. Meg kell itt jegyezni, hogy mindez újabb időkra vonatkozó. A' felhozottaknál fogva látható, hogy a' Georgicon mégis máskép méltányolatik, mint a' m. gazd. Egyesület ügyeinek ezelője tudná's akarná. Ö szóba hozza a' Georgicon, akár kell akár nem, csak hogy egy kis oldal-dőfést adhasson nekie, mint például a' fenebbi, de más okból idézett helyen, midőn azt mondja, hogy gróf Festetics Györgynek és (tán ezen és is sietség-szülte hiba?) 25 év előtt még nagyobb hírben álló keszthelyi Atheneje's at. miszerint azt akarja elhíteni olvasóival, hogy a' Georgicon 25 év előtt nagyobb hírben állott volna mint most, mintha bizony egy magvából kinőtt csemetének nagyobb és szét terjedtebb ágai's árnyéka lehetne, mint egy felszázados tölgynek. Például a' rohonczi intézet híret elvitte először, ha jól emlékezem, Bujanovics Eduard ur, a' német gazdák gyűlésébe. Annál fogva beszél. arról minden jelen volt tag honjába visszatérve. Ha ezen hír évenként lett volna ismételtető, mennél tovább állott volna fel a' rohonczi intézet, annál meszebbre terjedő annak hire is. Már most tessék venni a' Georgicont, mellyet bizonyosan többen látogattak meg későbbi években, kivált külföldről, mint a' korábbiakban, főleg mióta több nemcsak tanító, de a' közlekedés könnyítésével 's gyorsításával, a' háborus idők megszüntével's at. mind inkább szaporodnak a' külföldre utazók, a' georgiconi növendékek közt is, 's ezek nem mellőzhetik el sokszor, ha akarnák is, hogy a' Georgicon szóba ne hozassék. Franciaországban például, hogy magam tapasztalásából szóljak, különösen pedig Párisban, aligha beszéltek valaha annyit a' Georgiconról, mint azon 19 hónap alatt, Angliában mint azon két év alatt, mellyet ottan töltöttem. Angliában különösen számos kelet's nyugatindiaival jöttem öszszeköttetésbe. Bostonban, Newyorkban's Philadelphianban meghitelezve voltam már. Mehemed Ali szolgálatjába igen kecsgetető feltételek mellett, csaknem kényszerítve jóakaróim által's at. mert georgiconi particula voltam. Volt tehát a' Georgiconról szó, általam's miattam is, volt Egyiptusban is, hol csakugyan keletkezett egyebek közt gazdasági tanoda is. De nélkülem is szinte folyt szó a' Georgiconról, például Pá-

viában dr. Morettihez először menve a' Georgiconról folyt a' beszéd. Nápolyban a' Granilliben's at. 's T. ur tán el fogja hinni, hogy egy georgiconi tanár közbejöttével nem kevesebb. Mind ezt csak azért hozám fel lehetőleg röviden, hogy lássa csalatkozását itt is állításában. Vége köv.

Szabolcs-megyei közgyűlés. November hó 30án f. i. helyettes ónsága elnöklete alatt tartott közgyűlésnek kiemelendő tárgyai ezek: még tavaszkor megkértük volt ő felségét, hogyha a' nm. kancellária a' szóbeli perekben hozott elmarasztaló ítéleteknek birtokon belőli fölebbezhetését megengedi, illy parancsit okokkal támogatni méltóztatassék az 1836: 16. t. cz. nyomán's egyszersmind elhatároztuk, hogy a' nm. kancelláriának illy esetekben okokkal nem támogatott parancsai teljesítésére segédkezet nem nyujtandunk, melly határozatunk következtében felolvastatott e' napon az e' tárgyban leérkezett 's a' megye rendeit keményen megrovó's nehezteléssel rosztoló parancs, melly a' rendeknek komolyan meghagyja, hogy a' legfelsőbb helyről érkezett parancsokat felelősség terhe alatt hajsák végre's tudatja egyszersmind a' megyével, hogy a' rendeknek jelen viselete a' jobbágyi hódolattal ellenkezik's különben is a' kancelláriai parancsok az 1807: 20. t. czikk 15ik §a nyomán különbözvén a' többi bírák parancsától, az 1836: 16. t. cz. reá nem alkalmazható. Erre hoszu vitatkozások keletkezének. B. J. megjegyzé, hogy az 1836: 16. t. cz. általánosan rendelkezvén, semmi kivétel nem tett, következőkép a' kancelláriát is, mint a' törvény hatalma alatt levőt, kötelező's ha a' rendek a' törvények megtartásáért esedeznek, koránsem követnek el igaztalanságot's ebbeli tétők a' jobbágyi hódolattal nem ellenkezik. Illy értelemben sokan felszóltak, de a' conservatívek közül is felkelt néhány's R. J. megemlíté, hogy ő felsége kegyelem útján a' perek fölebbezhetőségét megengedhetvén, nincs szüksége okok elősorolására, hanem csak kegyelmezésre; B. F. főjegyzőnk pedig előadá, miképen, ha a' nm. kancell. a' perben okokat hozna fel's reá nézve némi észrevételeket tenne, majd ezen okok és észrevételek a' felelősségi bírót is szabályozhatnák's annak az ítélet-hozásban némi sinormértékül szolgálhatnának. Hanem az elsőnek megfelelt E. L.

A' másíknak pedig S. I. válaszolt megjegyzvén, miképen ő nem képzeltet olly gyenge bírót, ki a' kormányhatóság tekintélyének feláldozná önmeggyőződését's világos meggyőződése daczára a' nm. kancellária szava után vakon indulna. Megemlítetett továbbá, hogy a' nm. kancelláriai parancsban idézett 1807: 20. t. cz. 25. §a hibásan idéztetett, mert azon törvényeziknek nincs is 15. §a's egészen más tárgyról szól. Felszóltat maga f. i. helyettes ur is's nehezen szívelé, hogy a' rendek 10 év mulva kezdik pengetni az 1836: 16. t. czikket és csudálkozik, hogy a' nm. kancelláriának 10 évi gyakorlatával megerősített jogát most 10 év mulva kezdik ostromolgatni, mire K. Ö. felelt. — És nagy többséggel határozatott el, hogy előbbi határozatunknál maradunk's a' kancelláriának okokkal nem támogatott illyenmü parancsait segédkez nélkül hagyandjuk. Majd megírom az eredményt, ha kenyértörésre kerül a' dolog.

Másnap, mintán Mikecz Ferencz főszolgabírónak és Hunyady József főügyésznek leköszönése elfogadtatott a' nagy feszültséggel várt kir. leiratra került a' sor, melly a' megyének a' főispáni helyettes a' törvényszékekeni elnököltetésétől tiltó ismértes határozatát ismételve megsemmisíti. És nagy figyelemmel hallgattatott végig a' parancs, csend lón a' teremben, kik látni akará azon egyedet, ki ez ellen felszólni bátor. S legelőbb is köztiszteletű szónokunk B. S. tb. álla fel helyéről's elősorolá bevezetésül az ország általános's különösen legujabb sérelmeit, úgymint a' mosonyi, turóci eseményeket, a' dohányegyedárusságot's at. 's figyelmeztetvén a' rendeket felhívá őket, hogy gondoskodjanak magukról. A' parancsot félretétetni ohajtá's előbbi határozat mellett maradást kívánt. — Szavait általános éljenzés követte. — Utána emelt szót F. L. kir. ügyész's a' Hármast. könyvből iparkodott bebizonyítani, hogy hajdan a' főispánok tiszte volt a' törvényszékeken elnökösködni. Hivatkozott Mosóczy Zachariás váci püspök, ki a' törvénykönyvet elrendezni akarván a' megyei tisztviselők teendőit osztályozta. Mire azt kérdék tőle: mutassa meg Mosóczyban azon rubricát, mellyben az adminisztrátorok teendői foglaltatnak, aztán egy szónoknak különösen tünt fel az, hogy az előtte szolt kir. ügyész a' Hármast. könyvről a' nem hiteles Mosóczyra ment által. Mire a' kir. ügy. tüzesen kelt kiszóló ellen, tagadván, hogy ő Mosóczyra ment volna által's kérte a' rendeket: ne tréfáljanak. Ezekután K. Ö. főszolgabíró kelt föl's erélyes beszéd után a' parancs félretételt ohajtá's mivel a' mult gyűlésekben az adminisztrátorok elnökösködhete törvényleg megvitattatott, nem is akart a' kir. leiratban előhozott törvények czáfolatába bocsátkozni. Sz. R. megütöközék a' parancs azon kitételében, melly a' rendeket vádolja, hogy ók a' tör-

vényt mellőzik és az ősi szabadság felforgatásán iparkodnak 'sat. de különben sem akarja, hogy a' rendek következteleneleg legyenek 's a' határozat mellett szavazott. B. F. a' parancsot elfogadni javasolta, mert ugymond a' kormány maga teréről távozni nem akar, tehát szükség, hogy mi távozzunk, úgys előbb több egy résznek engedni kell. B. S. elhiszi, hogy az előtte szólott a' tért igen könnyen odahagyná, de a' rendek szilárd jelleme 'sat. Előhozott még az is, hogyha az administrator elnökösködendik, majd tesszése szerint itélend a' megyei polgárok felett, minthogy ő nevezhetvén ki a' táblabírákat, olyakat híhat majd meg bírákúl, kik neki lekötelezettjei 'sat.

Határozattá lett, hogy a' rendek előbbi határozatuknál maradnak, egyszersmind felírunk 's ő felségét a' parancs megváltoztatására újabb okok előterjesztése mellett megkérük 's féltékenységök indokolására felírásban elősorolandják a' mosonyi, turóczyi eseményeket 's a' dohány-monopoliumot. Mivel pedig főjegyzőnk nem a' rendek érzelmei szerint nyilatkozték, küldötség neveztetett ki, melly a' főjegyző által fogalmazott felírást vizsgálja meg: vajjon az eléggé érzelmeteljes 's hű tolmácsa é a' rr. határozatának?

Főügyészünk helyét Nagy István, Mikecz Ferencz főszolgabíróét pedig Kállay Ubald foglalta el. — Egyébiránt Szabolcsban csúf és egészségtelen idők járnak. Az emberek nagyon halnak 's csupán Nyiregyházán (20 ezer lakossal) naponkint 8—12 halott van.

A' nyiregyházi kisdedovó november 22kén nyitott meg nagy ünnepélyel, megnyitó szónoklatot híres tudomány és terebélyes tapasztalású Galánffy János ur tartván. A' kisdedovó elrendezésében 's létrehozatalában nagy érdemeket szerze magának helybeli köztanító Nagy Samu ur, ki e' végett utazásokat is teve. — B—r M.

Torontálmegyei közgyűlés. November 30-dikán vette kezdetét, a' még most is folyvást tartó második félévi rendes közgyűlésünk. Mindenek előtt kedves érzéssel fogadták a' rendek elnök ő miga jelentését arról, hogy ő cs. kir. fensége szeretve tisztelt nádorunk, drága egészségét ismét visszanyerte 's e' boldogító pillanat emlékét hálafelelül a' megyei jegyzőkön ybe ígdatni rendelték. Azután szönyegre kerülvén több rendű törvényhatósági körrel, ezek megvitatásánál a' néhány tagból álló 's már májusi közgyűléskor megbukott, de azért hátrálni még sem akaró elenzék ismét új harcztot vélt előidézni, a' politikai hitben erős conservatívek azonban gondosan felügyeltek, ne quid detrimenti capiat republica. Ugyan is először nem pártolta Torontál vmegye Zabolcsnak isméretes levelét, mert e' tekintetben rendelkező törvénynek világosak levén, abban hogy főispánok, vagy f. helyettesek a' törvényszékeken elnöklenni kívánának, nemcsak sérelmet nem lát, hanem ugy van meggyőződve, miszerint valóságos hivatalbeli mulasztás lenne, ha nem elnökölnének. 2. Turóczyi barátink panaszai következtében nem fogjuk elmulasztani, az ottan működő kir. biztos cselekvését figyelemmel kísérni 's a' netalán valósulandó sérelmeket, a' kifejlődő körülményehez képest, országgyűlésen orvosoltatni. 3. Pozsonynak, a' hivatalbeli tudósítások miképen köröztetése 's az erdélyi unio tárgyában érkezett két rendű levele viszhangra talált. Az elsőre nézve felírunk a' nm. ltanácsnak, a' másikat követi utasításokkal foglalkozó választványunkhoz rendeltük által-tétetni. 4. Szer Kedvesen vetjük Kraszna levelét is, melly hasonlólag az említett választványhoz által-tétetni rendeltett. 5. Szer A' görög nem egyesültek vallásárai átmenet tárgyában legközelebb kibocsátott rendelvényt módosító újabb intézvényét a' helytartó tanácsnak, tartozó készséggel fogadván, jövő országgyűlésen azon leszünk, hogy törvénybe iktattassék, ugy mindazáltal, hogy az 1844: 3. t. cz. a' mint van, maga épségében fentartassék. 6. Szer Vas megyének a' németek bevándorlásából származott aggodalmában elvileg nem osztozunk. Hazánkban még sok és terjedelmes puszták vannak, mellyeket szükséges benépesíteni, de a' nemzetiséget tekintve sincsen miért aggódní, bizonyítja ezt a' mindennapi tapasztalás Torontálban, hol a' népesség nagy részét kívülről bevándorlott németek teszik, azonban kimondtuk azt is, hogy minden esetre jövő országgyűlésen honosítási törvény alkottassék, jelenre nézve pedig, mivel tagadhatlan hogy az egész hazában az év mostohasága miatt nagy szükség uralkodik, ezen szempontból indulva kérni fogjuk a' nm. helytartó tanácsot, legalább, miglen dolgaink jobbra nem fordulnak — a' magával is tehetetlen szegény gyülelévsz népet ne bocsássa hazánkba. 7. Szer Zala levelét, minthogy az eddig közölt adatokból ki nem tetszik, hogy a' magyar nyelvet terjesztő társulatok elvonnának tiltva, de fel sem lehetne illyesmit a' nm. h. tanácsról tenni, tudomásul vettük. Mindazáltal ha való lenne a' panasz és országgyűlésen Zala képes adatokat is előmutatni, akkor pártolni fogjuk. 8. Szer Felolvastott a' badeni sorsjegyeket eltöltő helytartó-tanácsi intézvény, melly azonban nem fogadtatott el, mert miután 1790: 31. t. cz. ellenére minálunk a' sorsjátékok divatoztak, ezen intézvény

létesíthetősége gyakorlatilag már most lehetetlen, egyébiránt már most jövőre nézve országgyűlési követeinknek utasítást fogunk adni, hogy az idézett törvény megújítván, mindennemű sorsjátékok azonnal szüntessenek meg. A' nádori emlékpénzből egy példányt megyének számára mi is hozatunk.

Ezek tárgyalatása után tisztviselőink folyvást jelentéseiket adják be, hogy a' nyert megyei meghagyásoknak ekkor mennyiben tettek eleget. Ezekre menő illy magánytárgyak miképen elintézése a' nagy közönséget nem igen érdekelvén, kiszemelve röviden megemlítjük, hogy a' görög egyesült és nem egyesült lakosok közt N. sz. M. klóson támadt hitbeli villongásokat az illető választvány megvizsgálván, az irományok öszszesen ő felségének fölterjesztetni rendeltettek. — Tiszti választványunknak a' népnevelési tárgyban, ugy arról is, hogy a' közmunkáról szóló újabb törvény miképen léptessék életbe, nemkülönbén Sz. S. hadi főadószedő elnöksége alatti választványnak — némely helységekben már is érezhető szükség iránti jelentéseik, mint annyi életbevágó kérdés — fontosságukhoz képest kellő higgadsággal tárgyalatván, az illető határozatokat jövő számban egész kiterjedésben kívánjuk közleni. — Végezetre az igen népszerűen fényi uraság, Sz. M. tiszti főügyészünk ellen zsarolási panaszt emelt; főügyészünk pedig olly annyira népszerű, hogy feltéve ha tán a' panasz igazságos lenne is, őt mégis ártatlannak neveznök, annál inkább tehát minden betudás alól fölmentett most, miután mesterileg szerkesztett nyilatkozatában a' tényt elismeri ugyan, hanem a' fenforgó körülményeket kellőn felderítvén, mindnyájan ugy győződünk meg, hogy ha tán akarna is, még sem tudna zsarolást elkövetni. T ő b e n.

Rövid közlések A' nagyszombati Miklós vásár, a' pesti német ujság szerint, sehogy sem felelt meg a' vára-kozásnak, mi mostani aggodalmas körülményinkben sorsa minden vásárnak, minthogy első gondot az élelmiek beszerzése kívánván e' miatt mindennek ára csökkenő, vagy állapotodott lábón marad. A' nagyszombati országos vásárra nagy mennyiségben hajtatnak be lovak eladásra, valamint hizlalásra szánt szarvasmarha is, de mivel az idén a' rozs csekély termése miatt ebből pályinkát nem égethetni, burgonyát pedig a' pályinkafőzők nagyobb mennyiségben annak hihető rothadása miatt nem vásárolnak öszsze, ebből következett: hogy a' pályinkaházaknál hizlalás végett máskor öszszeszedetni szokott szarvasmarhát ezuttal épen nem keresték. A' pályinka tekintve a' burgonya csekély árát, drágán kelt, akóját 15—18 frjtával fizették. Az ökör- és borjúbőr jobb keletnek örvende, mint a' juhőr; a' készített bőrt is jó áron vették. Gyapju sok vétetett öszsze, a' morvai posztókereskedők is megelégteltek eladásaikkal; de nem így a' vászonkereskedők, kik vevőkkel csak gyéren találko-zának. A' toll igen kerestetett. A' kisebb kereskedési cikkek, különösen mellyek a' földnép szükségire valók, csekély keletre találtak; ezek közt a' szűcsmunkák még leginkább, de szerfölött fölemelt áron tartattak. — Egy óra járásnyira Nagyszombattól Alsó-Krupa helységben a' közelmúlt nyáron tűzvész ütven ki, ennek lángjai mintegy nyolczvan házat emésztének föl; mi által a' szegény lakosok hozzájárulván még a' szűk termés is a' legszerencsétlenebb állapotra jutottak; mi jótékonyan esett tehát nekik földesaszszonyuk Brunswik grófné ő excljának azon nagylelkű intézkedése, miszerint minden leégettnek, ha háza biztosítva nem volt, annak fölépíttetése költségeül fejenként 30 pftot rendelt kifizettetni az urodalmi pénztárból.

A' zengi (szegényi) kikötőben az 1846ik katonai év folytán következő hajók fordultak meg: ausztriai: 1962 hajó 33,805 tonnafeherrel, 's 7005 hajónépséggel; (ezek közt három hajó 240 tonnafeherrel, 42 hajósszemélyzet 's 192 utazóval) a' amerikai: 5 hajó 1578 t. teherrel, 's 57 hajónépséggel; hanna verai: 1 hajó 195 t. teherrel, 's 10 hajósszemélylyel; görögországi: 5 hajó 1105 t. teherrel, 's 95 hajónépséggel; egyházi birodalombeli: 89 hajó 4986 t. teherrel, 's 625 hajónépséggel; svéd: három hajó 957 t. teherrel 's 42 hajósszemélylyel; török: 1 hajó 294 t. teherrel, 's 20 emberrel: öszszesen: a' neveztek kikötőben a' lefolyt évben 2066 hajó 42,930 t. teherrel, 's 7818 hajónépséggel. Ezen adatokat közlök némi tájékozásul ama kereskedési forgalomnak, melly a' flumei vasut által meg lenne hármaztatva, sőt négyeztetve is.

A' primáshg az egri patriarcha-érsek arany jubilaemára — mint ígértetett — nem jelenhetett meg. — A' pesti német ujság legújabb száma igen értelmesen vizsgálja az esztergomi életet napi szükségivel együtt, miből nem a' legörvendeteseb következtetést vonhatni. — Mult hó folytán Nyergesujfalu mellett közel Esztergamhoz egy gabnával terhelt hajó sülyedt el, mintegy 8000 pozsonyi mérő buzával terhelve. Zsidók, molnárok és sütők azonnal megjelentek a' zsákmányra 's öszszevásárlták a' kimentett életet; a' száraznak mérőjét 5 1/2—6 ftig, a' nedvesét 2—2 1/2

fton. E' nagy mennyiségnek Esztergamba szállíttatása azon megnyugtató hitet ébreszté a' lakosokban, hogy — véve ezek arányát jutányos áron fognak jutni élelemhez; de ők is — mint mind azok, kik a' rejtett jövőben valami kecsesgetőt hisznek, csalódtak; mert az élelmi szerek piaci ára nem hogy nem csökkent az ujan érkezett szállítvánnyal, sőt akkori állapotjában sem maradván, tetemesen szökkent, ugy annyira, hogy — kivált a' szegényebb néposztály irányában legnagyobb aggodalommal nézhetni a' közelgő tél elibe. Egy zsák burgonya most 2 ft 30 kron, egy kenyér 30—40 garason kél; egy itcze borsó, mellynek eddigi közép ára 3—4 kr volt, most tizenkettőre emelkedett; 's midőn rendkívüli emelkedés miatt bizonyos főzelékárusnénál egy aszszony panaszkodnék, amaz ganz naiv — mint a' német mondja — felelt: „édes aszszonyom! kedved örülni fog, ha e' tél folytán illyen itcze borsót egy ezüst tizesért kaphat; és én reméllem, hogy e' mellett néhány szép garaskához juthatok.“ A' mészárosok, sütők és molnárok dörzsölnek és mossák kezeiket víz nélkül 's — meg kell jegyezni — hogy nem a' beállott hideg miatt mosdának szárazon, hanem nyereséges üzletök fölötti örömiükben; mert irva van: a' szomorúak megvigasztaltatnak, hanem majd az örvendezőkre is elkerülend a' sor, mert a' természet kérlelhetlen, 's az idő következetes. A' mészárosok örülnek, mert a' szegény paraszttól potom áron vásárolhatják öszsze a' szép szarvasmarhát, 's azt jó drágán, és így uszorás nyereséggel mérhetik ki gyógyszerési mértékkel; a' sütők és molnárok még inkább mert ők ama szerencsések, kiknek számára másodsori aratás is jutott ugyanazon évfordulalban.

Bártfa város közönsége is az inség szorongató aggodalmi közt rettegi át napjait félve a' jövőtől. E' város egyébiránt nemcsak a' már két éven át tapasztalt terméshijány miatt jutott 's részint jutand a' leginségesebb állapotba, hanem e' mellett még a' tüzelem pusztító lángival is szemközt kelle néznie 's pedig nem egyszer, hanem másfél év folytán gyakran, melly szerencsétlen alkalmakkor aztán az is, mit az irigy természet 's mostoha időjárás csupa könnyörből adott is a' munkás gazdáknak, a' tűz hamvasztó ereje által emésztetett föl. Bártfa városra mult év jul. 14. és 30ka, augusztus 1je, october 3. és 4dike, ugy a' folyó évi február 18ka és december 3ka rettenet és jajveszékés napjai voltak; 40 lakházon és számos gazdasági épületen kívül két éji égés alatt élelmiekkal megrakott 21 csür lón lángok martaléka, mi az élelmezés drágítására most nagy befolyást gyakorol. Minthogy pedig az emberi segélynek nyilvános elismerése a' háladatosság első jele; a' bártfai tudósító ugyanazon lapban a' decemb. 3án Bártfán keresztül utazott 's ott nyugnapolt dzsídás ezred vitézei és tiszteinek nyilvános közközetet mond azon férfias készségükért, mellyel saját becses életök veszélyeztetésével az oltásban részt vettek. November 25én a' Bártfa város birtokában levő Sárpatok helységben is estszürkületkor tűz ütven ki, mivel ez a' legnagyobb szélben támadt, a' csapongó lángok csak hamar szétterülének a' szalmafedelez házakon, 's 48 házat, szintannyi istállót 's élelem és takarmányal megtömtött pajtáát emésztettek fel. E' nagyszerű csapás által közel 400 lélek lett földel- és élelem-nélkülivé, kik a' csikorgó hidegben éhség és fagygyal néznek szembe, és többnek kiltása sincs háza ismétli fölépíthetőségére. Illy körülmények közt természetesen nem marad fen más, mint a' könnyörülő emberszeretethez fordulni alamizsnáért 's napi falat kenyéért!

Erdélyi ügyek. Báró Wesselényi Miklós az urbér és örökvaltság tárgyabani nézeteit az E. Hban közli, mellyek alapos tárgyismeret, a' nagy kérdés helyes felfogása 's értelmes előadása által ugy hiszszük megteendi hatását Erdély törvényhatósági közt, mellyek e' tárgyban épen most készítik követeiknek adandó országgyűlési utasításaikat.

Alsó Fejérmegyének nov. 16án tartott közgyűlésén elnöki megnyitó beszéd után egy veterán táblabíró emelt szót az urbér ügyében; mint főtárgyat emel ő ki: hogy t. i. ohajtsuk ugyan az urbér létrejövését, de hagyjuk meg követeinknek, mikép addig ne jöjenek utasítóikhoz vissza, mig t. cikklet nem eszközölnek az urbérről; azonban az urbér megállapítása körül legyünk vigyázók 's legkisebbé se engedjük tulajdonosi jogainkat megsértetni; vigyázzunk, hogy mindenek felett nemzetünk sorsát hiu tüneményeknek fel ne áldozzuk 'stb. Melly dolgokat — ugymond a' tudósító nem vagyunk képesek megegyeztetni. Legyen urbér, azaz siessünk könnyíteni a' terhei alatt csaknem roskadó földnép sorsán a' nélkül, hogy valamit ellenökben gyakorlott jogainkból oda engedjünk. Van é ennek értelme? Vagy tán szóló olly urbér létrejövését ohajlja, melly által mi kiváltságos osztály nyerjünk 's melly a' földnépet még szánandóbb állapotra juttassa? Ez ugyan gyönyörű haladás lenne a' politikai tökéletesedés pályáján! Szóló egy közpártolatást nyert indítványal végzé beszédét; mivel ugymond az országos választvány munkálata igen kevés példányban lón a' megyének megküldve, a' nemesség nagyobb részének le-

vagy a' tanulókat? — Tessék megtekinteni csak jegyzőkönyveinket 's okulni azokból, meggyőződése szerint. Am de vajjon ismeri é a' régieket? ismeri a' mostaniakat? 's ha igen, van e' képessége — elfoglaltsága miatt — kellő összehasonlítást tenni 's részrehajlatlanul itélni? Elhíheti T. ur nekem, hogy az általam dicéért időszakban sem volt minden a t o u t, 's az annyira alázott időszakbeliek sem mind f i l k ó k. Bántan mondhatom ezt nemcsak saját tapasztalásomból de mások vallomása után is a' nélkül, hogy az érdemesb régieket homályba borítani, vagy az újabb időbelieket állfénnybe burkolni kellene. De ki tehet arról hogy újaink sem egyarányosak? úgy volt az mindig, nálunk szintugy, mint máshol mindenütt, 's ugy is fog az lenni. A' tanulókat illetőleg, tán régen jobban tanítottak? itt is áll az, a' mit imént mondék, de megjegyzem hogy mi azt is tudjuk, a' mit elődink, de azon kívül még többet is, 's ezt ne tessék dicsekvésnek venni, mert utódink a' legközelebbek is mondhatják azt, feltéve, hogy valamint mi ugy ökis iparkodni fognak az idő lelkével ha nem repülni is, legalább olly gyorsan haladni valamint az egyediség viszonyai megengedik. Valamint mi elődink vállaira emelkedve gyarapodunk, ugy a' jövő nemzedék a' mi fejünk fölé emelkedik, 's tudni fogja azt is, a' mit mi tudunk, de annál még jóval többet 's jobban is, a' mint minden tudomány folyvást gyarapszik. Ennél fogva a' megjegyzett tekintetben sem gáncsolhat eszélyesen bennünket olly általányosságban. Vagy tán a' fényes ünnepek, az ujsági híresztelések 's több intézet megszüntetésében keresi T. ur a' mostani Georgiconnak olly parányi árnyékos létét? — Igaz, hajdanta a' georgiconi ünnepek — fényesek 's híresztelések voltak, de egyszersmind hasznosak 's pedig nemcsak a' részvevőkre, hanem az egész hazára nézve már csak azért is, hogy a' mezey gazdaságra figyelmet gerjesztettek, 's az ünnepek e' czélja már b, gróf. György idejében el volt érve, minekutána megérte azt, hogy midőn a' hohenheimi keletkezett, akkor nyílt meg a' m. óvári intézet is a' közönségnek. Az ünnepek azután itis mint máshol közönségeké váltak, de utóbb ki is gyonyoltattak, miről eleget tanusit az 1818-diki Tudományos Gyűjtemény III-ik füzeté a' 113-ik laptól kezdve. Vehetni é hát boldogult gróf Lászlónak rosz néven, hogy olly költséges mulatságoknak, mellyek már ugy is nélkülözhetők voltak, kormányra léptekor egészen véget vetett, véget azon alaptalan mondáknak egyszersmind, millyenek Keszthelyen biz egy jóra való ember agyában sem fordultak meg. — Az ujságírókat mi illeti, magáról tudhatja legjobban T. ur, hogy azoknak nagyobb szükségök volt anyagra, mellyek lapjaik hézagait tölthessék, mint a' Georgiconnak híresztelésre, mellyre az épen nem szorult. — Hogy bold. gróf György halála után, sőt még annak éltében is, több intézet megszünt, hazaszerte tudva van, ha nincsenek is tudva azon okok, mellyeknél fogva a' megszüntetés történt, 's ha T. ur ismerné azokat, egy pillanatig sem kételkednék azokat maga is alaposaknak vallani. Azonban azokat itt előszámlálni nem látom szükségesnek. Elégem azt megjegyezni, hogy azoknak, az egy lyceumot kivéve, vagy igen csekély vagy épen semmi összeköttetésök sem volt a' Georgiconnal, következoleg azok megszüntetésök, egy okos ember előtt sem okozhatott a' Georgiconban esorbát, sőt ellenkezőleg, az azok közt megosztott öszveg emennek tetemes gyarapulására szolgált. —

De T. ur nem kereste így vagy akárhogy más képen az általa felállított különbség okait (én legalább sehol sem jöhettem nyomára) hanem mint Apollo Pythiája — csak hogy három lábú nélkül, pusztán kimondja itéletét minden okadás nélkül, igenis. Mert T. ur nem tagadhatván a' Georgi. létét, azt parányi árnyékká tenni ügyeszk. holott azt akarná hogy neis léteznék, vagy ha már léteznek, minden fényét az egyesületi titoknak irtól kölcsönözne. T. ur ezt nem tagadhatja, ha tulajdon szavaival ellenkezni nem akar; de amaz sem, mert midőn először tervezett (G. tudósítások első füzeté 94—95 lap) minden létező gazdasági intézeteinket elég eszélytelenül (ezen szót T. ur maga helyesen értelmezi a' M. Gazda harmadévi folyamának első felében a' 108-dik lapon) gáncsolta, csak hogy a' figyelmet magára vonhassa, ez megtörtént, 's annál fogva Rohoncra jutott. A' rohonci intézet megszüntével olly eszes, munkás 's már pártolt embernek könnyű volt a' gazdasági egyesülethez jutása 's igen helyre termett ember volna, ha maga-megmondolób' nem olly bogaras volna, biztosabban vezethetné az egyesület hajóját az ohajtott

révbe. Folyvást tervez. Én nem bánom. Ez magában nem baj. Egyik terve volt a' czeplédi Intézet. Jól van. De ismét ugy tesz tervezetével mint először, 's midőn a' tervezett intézet létrejött, ismét ugy tesz, mint először, 's ez igen rosz. T. ur t. i. ugytön mint a' mesebeli törpe, ki minekutána maga körül mindent legázolt, azt gondolta maga felől, hogy ő óriás! nyomoru nagyság az ollyan, mellynek alapja rom, akár physice vegyük a' dolgot, akár moráliter. — De hozzon bármi nagyot, szépet, jött, fényest, hasznost létre; emelje érdemeit az egekig, használja azokat lépéső gyanánt, mint Jákobnak álomba látott angyalai, minden gáncsoskodásával sem vitázhatja el Georgiconunk érdemét, melly 48 év lefolyta alatt közel 3000 mivelt mezey gazd. nevelt a' hazának, 's parányisága mellett is olly jótékonyan hatott arra, a' mint egy magányos erő csak hathatott. Jól tudja azt T. ur, hogy ezen intézet legrégebb minden hasonnemű létezők közt. Valamint a' m. grófi ház hazafisága létre hozta, ugy fen is tartotta azt, midőn országos költségen keletkezett intézetek is elenyésztek, olly karban, hogy az T. ur gáncsolódásának daczára is magasabban méltányoltatik mind kül mind bel földön, máskép nem fejtethetn meg: miért jövének hozzánk német földről olly németek, kik ide jöttükkor egy szót sem tudtak magyarul 's — egészen magyar intézetbe! miért jönek külföldről, országos költségen többen olly meghagyással, hogyha semmit nem látnak is Magyarországon, a' keszthelyi Georgicont láttatlan ne hagyják. Illyen volt Eusebius Fischer oldenburgi hercegség főállat azorvosa, illyen utána a' főlovászmester, illyenek jöttek 1826 óta Poroszországból mind addig, míg Staatsrath Langerman, poroszországi főorvos élt, évenként legalább ketten az egy cholera-évet kivéve, de melly után öten jöttek országos költségen, tizenegyen magokén. Számosak látogatóink évenként Angliából, Francia 's Olaszországból 's Németország több tartományából, sőt Daniából Svédziából is volt már néhány. Törökországban soha sem voltam, Orsovánál tovább semmi törökkel — uraságodat még is kivéve — soha sem voltam személyes összeköttetésben, még is — hiszi é T. ur, hogy Chosrew basánál is beszéltek felőlünk 's nekem törökországi főhivatalnokokkal leveleznem kelle azon Georgicon miatt, mellyet T. ur parányi árnyéknak nevezni méltóztatott. Meg kell itt jegyezni, hogy mindez újabbidőszakra vonatkozó. A' felhozottaknál fogva látható, hogy a' Georgicon még is máskép méltányoltatik, mint a' m. gazd. Egyesület ügyeinek kezelője tudná 's akarná. Ö szóba hozza a' Georgicon, akár kell akár nem, csakhogy egy kis oldal-dőfést adhasson nekie, mint például a' fenebbi, de más okból idézett helyen, midőn azt mondja, hogy gróf Festetics Györgynek és (tán ezen is is sietség-szülte hiba?) 25 év előtt még nagyobb hirben álló keszthelyi A theneje 's at. miszerint azt akarja elhitetni olvasóival, hogy a' Georgicon 25 év előtt nagyobb hirben állott volna mint most, mintha bizony egy magvából kinőtt esemetének nagyobb és szét terjedtebb ágai 's árnyéka lehetne, mint egy felszázados tölgynek. Például a' rohonci intézet híret elvitte először, ha jól emlékezem, Bujanovics Eduard ur, a' német gazdák gyűlésébe. Annál fogva beszél. arról minden jelen volt tag honjába visszatérve. Ha ezen hir évenként lett volna ismételtető, mennél tovább állott volna fel a' rohonci intézet, annál meszebbre terjedő annak hire is. Már most tessék venni a' Georgicon, mellyet bizonyosan többen látogattak meg későbbi években, kivált külföldről, mint a' korábbiakban, főleg mióta több nemcsak tanító, de a' közlekedés könnyítésével 's gyorsításával, a' háborus idők megszüntével 's at. mind inkább szaporodnak a' külföldre utazók, a' georgiconi növendékek közt is, 's ezek nem mellőzhetik el sokszor, ha akarnák is, hogy a' Georgicon szóba ne hozassék. Franciaországban például, hogy magam tapasztalásából szóljak, különösen pedig Párisban, aligha beszéltek valaha annyit a' Georgiconról, mint azon 19 hónap alatt, Angliában mint azon két év alatt, mellyet ottan töltöttem. Angliában különösen számos kelet 's nyugatindiaival jöttem összeköttetésbe. Bostonban, Newyorkban 's Philadelphian meg-hitelezve voltam már. Mehemed Ali szolgálatjába igen kecsgetető feltételek mellett, csaknem kényszerítve jóakaróim által 's at. mert georgiconi particula voltam. Volt tehát a' Georgiconról szó, általam 's miattam is, volt Egyiptusban is, hol csakugyan keletkezett egyebek közt gazdasági tanoda is. De nélkülem is szinte folyt szó a' Georgiconról, például Pá-

viában dr. Morettihez először menve a' Georgiconról folyt a' beszéd. Nápolyban a' Granilliben 's at. 's T. ur tán el fogja hinni, hogy egy georgiconi tanár közbejöttével nem kevesebb. Mind ezt csak azért hozám fel lehetőleg röviden, hogy lássa csalatkozásait itt is állításában. Vége köv.

Szabolcsmegyei közgyűlés. November hó 30án f. i. helyettes ónsága elnöklete alatt tartott közgyűlésnek kiemelendő tárgyai ezek: még tavaszkor megkértük volt ó felségét, hogyha a' nm. kancellária a' szóbeli perekben hozott elmarasztaló ítéleteknek birtokon belőli föllebbezhetését megengedi, illy parancsit okokkal támogatni méltóztatassék az 1836: 16. t. cz. nyomán 's egyszersmind elhatároztuk, hogy a' nm. kancelláriának illy esetekben okokkal nem támogatott parancsai teljesítésére segédkezet nem nyújtandunk, melly határozatunk következtében felolvastatott e' napon az e' tárgyban leérkezett 's a' megye rendeit keményen megrovó 's nehezetteléssel rosazló parancs, melly a' rendeknek komolyan meghagyja, hogy a' legfelsőbb helyről érkezett parancsokat felelős é g t e r h e alatt hajtsák végre 's tudatja egyszersmind a' megyével, hogy a' rendeknek jelen viselete a' jobbágyi hódolattal ellenkezik 's különben is a' kancelláriai parancsok az 1807: 20. t. czikk 15ik §a nyomán különbözvén a' többi bírák parancsától, az 1836: 16. t. cz reá nem alkalmazható. Erre hoszu vitakozások keletkezének. B. J. megjegyzé, hogy az 1836: 16. t. cz. általányosan rendelkezvén, semmi kivételt nem tett, következőkép a' kancelláriát is, mint a' törvény hatalma alatt levőt, kötelező 's ha a' rendek a' törvények megtartásáért esedeznek, koránsem követnek el igaztalanságot 's ebbeli tettök a' jobbágyi hódolattal nem ellenkezik. Illy értelemben sokan felszóltak, de a' conservatívek közül is felkelt néhány 's R. J. megemlíté, hogy ó felsége kegyelem után a' perek föllebbvitéségét megengedhetvén, nincs szüksége okok elősorolására, hanem csak kegyelmezésre; B. F. főjegyzőnk pedig előadá, miképen, ha a' nm. kancell. a' perben okokat hozna fel 's reá nézve némi észrevételeket tenne, majd ezen okok és észrevételek a' felelbiteli bírót is szabályozhatnák 's annak az ítélet-hozásban némi simórmértékül szolgálhatnának. Hanem az elsőnek megfelelt E. L.

A' másíknak pedig S. I. válaszolt megjegyzvén, miképe ó nem képzelhet olly gyenge bírót, ki a' kormányhatóság tekintélyének feláldozná önmeggyőződését 's világos meggyőződése daczára a' nm. kancellária szava után vakon indulna. Megemlítetett továbbá, hogy a' nm. kancelláriai parancsban idézett 1807: 20. t. cz. 25. §a hibásan idéztetett, mert azon törvencikknek nincs is 15. §a 's egészen más tárgyról szól. Felszólt maga f. i. helyettes ur is 's nehezen szívelé, hogy a' rendek 10 év mulva kezdik pengetni az 1836: 16. t. czikket és csudálkozik, hogy a' nm. kancelláriának 10 évi gyakorlatával megerősített jogát most 10 év mulva kezdik ostromolgatni, mire K. Ö. felelt. — És nagy többséggel határozatott el, hogy előbbi határozatunknál maradunk 's a' kancelláriának okokkal nem támogatott illyenmü parancsait segédkéz nélkül hagyandjuk. Majd megírom az eredményt, ha kenyértörésre kerül a' dolog.

Másnap, mintán Mikecz Ferenc főszolgabírónk és Hunyady József főügyésznek leköszönése elfogadtatott a' nagy feszültséggel várt kir. leiratra került a' sor, melly a' megyének a' főispáni helyettést a' törvényszékekeni elnököltetéstől tiltó isméretes határozatát ismételve megsemmisíti. És nagy figyelemmel hallgattatott végig a' parancs, csend lón a' teremben, kiki látni akará azon egyedet, ki ez ellen felszólni bátor. 'S legelőbb is köztiszteletű szónokunk B. S. tb. álla fel helyéről 's elősorolá bevezetésül az ország általányos 's különösen legújabb sérelmeit, úgymint a' mosonyi, turóci eseményeket, a' dohánygyedárusságot 's at. 's figyelmeztetvén a' rendeket felhívá őket, hogy gondoskodjanak magukról. A' parancsot félretétetni ohajtá 's előbbi határozat mellett maradást kívánt. — Szavait általányos éljenzés követte. — Utána emelt szót F. L. kir. ügyész 's a' Hármast. könyvből iparkodott bebizonyítani, hogy hajdan a' főispánok tiszte volt a' törvényszékeken elnökösködni. Hivatkozott Mosóczy Zachariás váci püspökre, ki a' törvénykönyvet elrendezni akarván a' megyei tisztviselők teendőit osztályozta. Mire azt kérdék tőle: mutassa meg Mosóczyban azon rubricát, mellyben az adminisztrátorok teendői foglaltatnak, aztán egy szónoknak különösen tünt fel az, hogy az előtte szolt kir. ügyész a' Hármast. könyvről a' nem hiteles Mosóczyra ment által. Mire a' kir. ügy. tüzesen kelt kiszóló ellen, tagadván, hogy ó Mosóczyra ment volna által 's kérte a' rendeket: ne tréfáljanak. Ezekután K. Ö. főszolgabíró kelt föl 's erélyes beszéd után a' parancs félretételtét ohajtá 's mivel a' mult gyűlésekben az adminisztrátorok elnökösködhetése törvényleg megvitattott, nem is akart a' kir. leiratban előhozott törvények czáfolatába bocsátkozni. Sz. R. megütöközék a' parancs azon kitételében, melly a' rendeket vádolja, hogy ók a' tör-

vényt mellőzik és az ősi szabadság felfogatásán iparkodnak 'sat. de különben sem akarja, hogy a' rendek következtelenek legyenek 's a' határozat mellett szavazott. B. F. a' parancsot elfogadni javasolta, mert ugymond a' kormány maga teréről távozni nem akar, tehát szükség, hogy mi távozzunk, úgyis előbb utóbb egy résznek engedni kell. B. S. elhiszi, hogy az előtte szólott a' tért igen könnyen odahagyná, de a' rendek szilárd jelleme 'sat. Előhozott még az is, hogyha az administrator elnökösködendik, majd tetszése szerint ítélend a' megyei polgárok felett, minthogy ő nevezhetvén ki a' táblabírákat, olyakat híhat majd meg bírákúl, kik neki lekötélezettjei 'sat.

Határozattá lett, hogy a' rendek előbbi határozatuknál maradnak, egyszerűen felírják 's ő felségét a' parancs megváltoztatására újabb okok előterjesztése mellett megkérlik 's féltékenységek indoklására felírásban elősoroladják a' mosonyi, turóci eseményeket 's a' dohány-monopoliumot. Mivel pedig főjegyzőnk nem a' rendek érzelmei szerint nyilatkozik, küldöttség neveztetett ki, mely a' főjegyző által fogalmazott felírást vizsgálja meg: vajjon az eléggé érzelmeteljes 's hű tolmácsa e' a' rr. határozatának?

Főügyészünk helyét Nagy István, Mikecz Ferencz főszolgabíróét pedig Kállay Ubald foglalá el. — Egyébiránt Szabolcsban csúf és egészségtelen idők járnak. Az emberek nagyon halnak 's csupán Nyiregyházán (20 ezer lakossal) naponként 8—12 halott van.

A' nyiregyházi kisdedovó november 22kén nyitott meg nagy ünnepélyvel, megnyitó szónoklatot híres tudomány és terebélyes tapasztalású Galánffy János ur tartván. A' kisdedovó elrendezésében 's létrehozatalában nagy érdemeket szerze magának helybeli köztanító Nagy Samu ur, ki e' végezt utazásokat is teve. — B—r M.

Torontálmegyei közgyűlés. November 30-dikán vette kezdetét, a' még most is folyvást tartó második félévi rendes közgyűlésünk. Mindenek előtt kedves érzéssel fogadták a' rendek elnök ő mlga jelentését arról, hogy ő cs. kir. fensége szeretve tisztelt nádorunk, drága egészségét ismét viszszyanerte 's e' boldogító pillanat emlékét hálafelekül a' megyei jegyzőkön ybe íglatni rendelték. Azután szónyegr e kerülvén több rendű törvényhatósági körrel, ezek megvitásánál a' néhány tagból álló 's már májusi közgyűléskor megbukott, de azért hátrálni még sem akaró ellenzék ismét új harcot vélt előidézni, a' politikai hitben erős conservativek azonban gondosan felügyeltek, ne quid detrimenti capiat republica. Ugyan is először nem pártolta Torontál megye Zabolcsnak isméretes levelét, mert e' tekintetben rendelkező törvényink világosak levén, abban hogy főispánok, vagy f. helyettesek a' törvényszékeken elnöklenni kívánnak, nemcsak sérelmet nem lát, hanem ugyan meggyőződve, miszerint valóságos hivatalbeli mulasztás lenne, ha nem elnökölnének. 2. Turópoljai barátink panaszaik következtében nem fogjuk elmulasztani, az ottan működő kir. biztos cselekvésit figyelemmel kísérni 's a' netalán valósulandó sérelmeket, a' kifejlődő körülményehez képest, országgyűlésen orvosoltatni. 3. Pozsonynak, a' hivatalbeli tudósítások miképen köröztetése 's az erdélyi unio tárgyában érkezett két rendű levele viszhangra talált. Az elsőre nézve felírunk a' nm. htanácsnak, a' másikat követi utasításokkal foglalkozó választványunkhoz rendeltük által-tétetni. 4. Szer Kedvesen vettük Kraszna levelét is, mely hasonlólag az említett választványhoz által-tétetni rendeltett. 5. Szer A' görög nem egyesültek vallásárai átmenet tárgyában legközelebb kibocsátott rendelvényt módosító újabb intézvényét a' helytartó tanácsnak, tartozó készséggel fogadván, jövő országgyűlésen azon leszünk, hogy törvénybe iktattassék, úgy mindazáltal, hogy az 1844: 3. t. cz. a' mint van, maga épségében fentartassék. 6. Szer Vas megyének a' németek bevándorlásából származott aggodalmában elvileg nem osztozunk. Hazánkban még sok és terjedelmes puszták vannak, melyeket szükséges benépesíteni, de a' nemzetiséget tekintve sincsen miért aggódni, bizonyítja ezt a' mindennapi tapasztalás Torontálban, hol a' népesség nagyrészt kívülről bevándorlott németek teszik, azonban kimondtuk azt is, hogy minden esetre jövő országgyűlésen honosítási törvény alkottassék, jelenre nézve pedig, mivel tagadhatlan hogy az egész hazában az év mostohasága miatt nagy szükség uralkodik, ezen szempontból indulva kérni fogjuk a' nm. helytartó tanácsot, legalább, miglen dolgaink jobbra nem fordulnak — a' magával is tehetetlen szegény gyülevész népet ne bocsássa hazánkba. 7. Szer Zala levelét, minthogy az eddig közölt adatokból ki nem tetszik, hogy a' magyar nyelvet terjesztő társulatok elvolnának tiltva, de fel sem lehetne illyesmit a' nm. h. tanácsról tenni, tudomásul vettük. Mindazáltal ha való lenne a' panasz és országgyűlésen Zala képes adatokat is előmutatni, akkor pártolni fogjuk. 8. Szer Felolvastattott a' badeni sorsjegyeket eltöltő helytartó-tanácsi intézvény, mely azonban nem fogadtatott el, mert miután 1790: 31. t. cz. ellenére minálunk a' sorsjátékok divatoztak, ezen intézvény

létesíthetősége gyakorlatilag már most lehetetlen, egyébiránt már most jövőre nézve országgyűlési követeinknek utasítást fogunk adni, hogy az idézett törvény megújítatván, mindennemű sorsjátékok azonnal szüntessenek meg. A' nádori emlékpénzből egy példányt meggyénk számára mi is hozatunk.

Ezek tárgyalatása után tisztviselőink folyvást jelentéseiket adják be, hogy a' nyert megyei meghagyásoknak ekkorig mennyiben tettek eleget. Ezekre menő illy magánytárgyak miképen elintézése a' nagy közönséget nem igen érdeklevén, kiszemelve röviden megemlíjük, hogy a' görög egyesült és nem egyesült lakosok közt N. sz. M. klóson támadt hitbeli villongásokat az illető választvány megvizsgálván, az irományok összesen ő felségének fölterjesztetni rendeltettek. — Tiszti választványunknak a' népnevelési tárgyban, úgy arról is, hogy a' közmunkáról szóló újabb törvény miképen léptessék életbe, nemkülönb Sz. S. hadi főadószedő elnöksége alatti választványának — némelly helységekben már is érezhető szükség iránti jelentéseik, mint annyi életbevágó kérdés — fontosságukhoz képest kellő higgadsággal tárgyalatván, az illető határozatokat jövő számban egész kiterjedésben kívánjuk közleni. — Végezetre az igen népszerűen fényű uraság, Sz. M. tiszti főügyészünk ellen zsarolási panaszt emelt; főügyészünk pedig olly annyira népszerű, hogy feltéve ha tán a' panasz igazságos lenne is, őt mégis ártatlannak neveznök, annál inkább tehát minden betudás alól fölmentetett most, miután mesterileg szerkesztett nyilatkozatában a' lény elismeri ugyan, hanem a' fenforgó körülményeket kellőn felderítvén, mindnyájan úgy győződünk meg, hogy ha tán akarna is, még sem tudna zsarolást elkövetni. T ö b e n.

Hövid közlések A' nagyszombati Miklós vásár, a' pesti német újság szerint, sehog sem felelt meg a' vára-kozásnak, mi mostani aggodalmas körülményinkben sorsa minden vásárnak, minthogy első gondot az élelmiek beszerzése kívánván e' miatt mindennek ára esökkenő, vagy állapotodott lábón marad. A' nagyszombati országos vásárra nagy mennyiségben hajtottak be lovak eladásra, valamint hizlalásra szánt szarvasmarha is, de mivel az idén a' rozs csekély termése miatt ebből pályinkát nem égethetni, burgonyát pedig a' pályinkafőzők nagyobb mennyiségben annak hihető rohadása miatt nem vásárolnak össze, ebből következett: hogy a' pályinkaházaknál hizlalás végett más- kor összeszedetni szokott szarvasmarhát ezuttal épen nem keresték. A' pályinka tekintve a' burgonya csekély árát, drágán kelt, akóját 15—18 frjúval fizették. Az ökö- és borjubór jobb keletnek örvende, mint a' juhbór; a' készített bór is jó áron vették. Gyapju sok vétetett össze, a' morvai posztókereskedők is megelégteltek eladásaikkal; de nem így a' vászonkereskedők, kik vevőkkel csak gyéren találko-zának. A' toll igen kerestetett. A' kisebb kereskedési cikkek, különösen mellyek a' földnép szükségire valók, cse-kély keletre találtak; ezek közt a' szűcsmunkák még legin-kább, de szerfölött fölment áron tartattak. — Egy óra já-rásnyira Nagyszombattól Alsó-Krupa helységben a' köz-zelmult nyáron tüzvész ütven ki, ennek lángjai mintegy ny o l c z a n h á z a t emésztének föl; mi által a' szegény lakosok hozzájárulván még a' szűk termés is a' legszeren-csétlenebb állapotra jutottak; mi jótékonyan esett tehát nek-kik földesasszonyuk Brunswik grófné ő exeljának azon nagy-lekü intézkedése, miszerint minden leégettnek, ha há-za biztosítva nem volt, annak fölépíttetése költségiül fe-jenként 30 pftot rendelt kifizettetni az urodalmi pénztárból.

A' zengi (szegniai) kikötőben az 1846ik katonai év folytán következő hajók fordultak meg: ausztriai: 1962 hajó 33,805 tonnateherrel, 's 7005 hajónépséggel; (ezek közt három hajó 240 tonnateherrel, 42 hajóssze-mélyzet 's 192 utazóval) a m e r i k a i: 5 hajó 1578 t. teherrel, 's 57 hajónépséggel; h a n n o v e r a i: 1 hajó 195 t. teherr. 's 10 hajós személyel; g ö r ö g o r s z á g i: 5 hajó 1105 t. teher-'s 95 hajónépséggel; e g y h á z i b i r o-d a l o m b e l i: 89 hajó 4986 t. teherrel, 's 625 hajónép-séggel; s v é d: három hajó 957 t. teherrel 's 42 hajóse-géddel; t ö r ö k: 1 hajó 294 t. teherrel, 's 20 emberrel: ö s z s e s e n: a' nevezüik kikötőben a' lefolyt évben 2066 hajó 42,930 t. teherrel, 's 7818 hajónépséggel. Ezen ada-tokat közlök némi tájékozásul ama kereskedési forgalom-nak, melly a' flumei vasut által meg lenne hármaztatva, sőt négyzetetve is.

A' primáshg az egri patriarcha-érsek arany jubilaeu-mára — mint ígértetett — nem jelenhetett meg. — A' pesti német újság legújabb száma igen értelmesen vá-zolja az esztergomi életet napi szükségivel együtt, miből nem a' legörvendetebb következtetést vonhatni. — Mult hó folytán Nyergesujfalu mellett közel Esztergamhoz egy gabnával terhelt hajó sülyedt el, mintegy 8000 pozsonyi mérő buzával terhelve. Zsidók, molnárok és sütők azonnal megjelentek a' zsákmányra 's összevásárlák a' kimentett életet; a' száraznak mérőjét 5 1/2 — 6 flig, a' nedvesét 2 — 2 1/2

flon. E' nagy mennyiségnek Esztergamba szállíttatása a-zon megnyugtató hitet ébreszté a' lakosokban, hogy — vé-ve ezek arányát jutányos áron fognak jutni élelemhez; de ók is — mint mind azok, kik a' rejtett jövőben valami ke-csegtetőt hisznek, csalódtak; mert az élelmi szerek piaci á-ra nem hogy nem esökken az ujan érkezett szállítványal, sőt akkori állapotjában sem maradván, tetemesen szökken-t, úgy annyira, hogy — kivált a' szegényebb néposztály irá-nyában legnagyobb aggodalommal nézhetni a' közelgő tél elbe. Egy zsák burgonya most 2 ft 30 kron, egy kenyér 30 — 40 garason kél; egy itcze borsó, mellynek eddigi köz-zép ára 3 — 4 kr volt, most tizenkettőre emelkedett; 's mi-dőn rendkívüli emelkedés miatt bizonyos főzelékárúsénál egy aszszony panaszkodnék, amaz ganz naiv — mint a' né-met mondja — felelt: „édes aszszonyom! kegyed örülni fog, ha e' tél folytán illyen itcze borsót egy ezüst tizesért kap-hat; és én reméllem, hogy e' mellett néhány szép garaská-hoz juthatok.“ A' mészárosok, sütők és molnárok dörzsölik és mossák kezeiket víz nélkül 's — meg kell jegyezni — hogy nem a' beállott hideg miatt mosdanak szárazon, hanem nyereséges üzletök fölötti örömlükben; mert irva van: a' szomorúak megvigasztaltatnak, hanem majd az örvende-zőkre is elkerülend a' sor, mert a' természet kérlelhetlen, 's az idő következetes. A' mészárosok örülnek, mert a' szegény parasztól potom áron vásárolhatják össze a' szép szar-vasmarhát, 's azt jó drágán, és így uzsorás nyereséggel mérhetik ki gyógyszerési mértékkel; a' sütők és molnárok még inkább mert ók ama szerencsések, kiknek számára má-sodszeri aratás is jutott ugyanazon évfordulatban.

B á r t f a város közönsége is az inség szorongató aggodalmi közt rettegi át napjait félve a' jövőtől. E' város egyébiránt nemcsak a' már két éven át tapasztalt termés-hijány miatt jutott 's részint jutand a' leginségesb állapot-ba, hanem e' mellett még a' tüzelem pusztító lángival is szemközt kelle néznie 's pedig nem egyszer, hanem másfél év folytán gyakran, melly szerencsétlen alkalmakkor aztán az is, mit az irigy természet 's mostoha időjárás csupa kö-nyörbül adott is a' munkás gazdáknak, a' tűz hamvasztó ere-je által emésztetett föl. Bártfa városra mult év jul. 14. és 30ka, augustus 1je, october 3. és 4dike, ugy a' folyó évi febr-uár 18ka és december 3ka rettenet és javveszékélés nap-jai voltak; 40 lakházon és számos gazdasági épületen kívül két éji égés alatt élelmiekkal megrakott 21 csűr lón lán-gok martaléka, mi az élelmezés drágítására most nagy be-folyást gyakorol. Minthogy pedig az emberi segélynek nyilvános elismerése a' háladatosság első jele; a' bártfai tu-dósító ugyanazon lapban a' decemb. 3án Bártfán keresztül utazott 's ott nyugnapolt dzsidás ezred vitézei és tiszteinek nyilvános közönetet mond azon férfias készségükért, mellyel saját becses életök veszélyeztetésével az oltásban részt vettek. November 25én a' Bártfa város birtokában le-vő Sárpatok helységben is estszürkületkor tűz ütven ki, mi-vel ez a' legnagyobb szélben támadt, a' csapongó lángok csak hamar szétterülének a' szalmafedelecs házakon, 's 48 házat, szintannyi istállót 's élelem és takarmányal megtö-mőt pajtáát emésztettek fel. E' nagyszerű csapás által közel 400 lélek lett földél- és élelem-nélkülivé, kik a' csikorgó hi-degben éhség és fagygyal néznek szembe, és többnek ki-l-tása sincs háza isméti fölépíthetésére. Illy körülmények közt természetesen nem marad fen más, mint a' könyörülő emberszeretethez fordulni alamiznáért 's napi falat ke-nyérért!

Erdélyi ügyek. Báró Wesselényi Miklós az urbér és örökváltság tárgyabani nézeteit az E. Hban közli, mellyek alapos tárgyismeret, a' nagy kérdés helyes felfogása 's ér-telmes előadása által ugy hiszszük megteendi hatását Er-dély törvényhatósági közt, mellyek e' tárgyban épen most készítik követeiknek adandó országgyűlési utasításaikat.

Alsó Fejérmegyének nov. 16án tartott közgyűlésén elnöki megnyitó beszéd után egy veterán táblabíró emelt szót az urbér ügyében; mint főtárgyat emel ő ki: hogy t. i. ohajtsuk ugyan az urbér létrejövését, de hagyjuk meg kö-veteinknek, mikép addig ne jöjenek utasítóikhoz vissza, mig t. zikket nem eszközölnék az urbérről; azonban az ur-bér megállapítása körül legyünk vigyázók 's legkisebb se engedjük tulajdonosi jogainkat megsértetni; vigyázzunk, hogy mindenek felett nemzetünk sorsát hiu tüneményeknek fel ne áldozzuk 'stb. Melly dolgokat — ugymond a' tudósító nem vagyunk képesek megegyeztetni. Legyen urbér, azaz siessünk könnyíteni a' terhei alatt csaknem roskadó földnép sorsán a' nélkül, hogy valamit ellenökben gyakorlott jo-gainkból oda engedjünk. Van é ennek értelme? Vagy tán szélöl olly urbér létrejövését ohajtja, melly által mi kíváltsá-gos osztály nyerjünk 's melly a' földnépet még szánandóbb állapotra juttassa? Ez ugyan gyönyörű haladás lenne a' politikai tökéletesedés pályáján! Szóló egy közpártoltatást nyert indítványal végzé beszédét; mivel ugymond az orszá-gos választvány munkálata igen kevés példányban lón a' megyének megküldve, a' nemesség nagyobb részének le-

hetlen volt a tárgygyal csak nagyában is megismerni, ez okból azt indítványozza: halasztassék el máról a gyűlés, hanem a helyett mindazoknak, kik ohajtának valamit a munkalatról tudni, olvassák el 's kérjenek meg egy azzal közelebb ismerős egyedet, hogy a homályos és bajosan érthető helyeket commentálja. Sokan helyeselték ez indítványt, nemcsak azért, mert kevés példány van, hanem mint mondák bajosan érthetése tekintetéből is, miszerint ki elolvasta is, keveset tud belőle. J. M. En háromszor is átolvastam, mégis kevéssel tudok többet belőle mint olvasása előtt, 's azt hiszem, hogy velem együtt többen is ily viszonyban vannak az írománnyal, ajánlom, nyugodjunk meg azon határozatban, mit felőle a megyei választvány hozott. K. I. b. Nem értik biz azt sokan, mert nem is akarják érteni; egyáltalában bajosan akarja megérteni azt az ember, mi reá nézve nemcsak semmi hasznót nem hajtó, de káros és kedvetlen. T. A. Jól van, bizuk magunkat megyei választványunk belátására, csak hogy a római polgárral arra figyelmezteti a választványt: caveat senatus, ne quid republica detrimenti capiat. — Határozattá lőn: mikép a gyűlés máról eloszlik, helyt adandó az urbéri munkalatt megérteni szándékoznak. — Miután főispán ó nm. a megüült aljegyzői hivatalra a kijelöltek neveit felolvasta, a gyűlés eloszlott. — A benmaradt nemeseznek az országos választvány munkalattat Z e y k Károly magyarázta.

Aranyoszek közgyűlésén első kérdésül tüzett az urbér. Némelyek úgy vélekedtek voltak, hogy székely földön, hol az első foglalásakor, e széknek pedig Béla király által történt adományozásakor fegyverjoggal meghódított hűbéresek nem voltak mint a m. megyékben; sőt jogegyenlőségre épült alkotványuk is azt mutatja, hogy köztük terjedelmes földdel bíró előkelők, kik hűbéreseket fogadhatának volna be, nem léteztek, és így sem hűbéresek, sem hűbéres föld eredetileg nem létezték, az olytán hűbéris viszonyokat rendező urbérnek sem helye, sem szüksége nem lehetne. Ez okok ellen felhozák mások, hogy eredetileg a magyar megyék nemesei sem bírták kevesebb, vagy korlátoltabb jogokkal urbériségeiket (colonicatura) mint a székelyek székely örökségeiket, és így eredeti jogosság tekintetében nincs köztük különbség. Másfelől személyekre úgy mint birtokokra vonatkozólag székely földön is tagadhatlan a viszonyoknak azon történeti változása, miszerint pártütések, bevitt kir. adományozások, az erőseknek a gyöngébbek ellen elkövetett erőszaka, 's hosszas idők lefolyta alatt egyedi szorgalom, ügyesség vagy szerencsés családi egybeköttetés némelyeket mások fölibe emelvén, és hűbéresek nélkül nem mivelhető birtokok tulajdonosi vátevén, ha kisebb mértékben is mint a m. megyékben, hűbéris viszonyok fejlődtek ki. Minélfogva, hogy ezen akár székely származású, akár betelepített hűbéresek és földesuraik között kifejtett hűbéris viszonyokat törvényes urbér rendezze, a székely székelyekben is annál szükségesebb, mert nemcsak közállományi érdekek, hanem a fenebbi események hatalma által hűbéresekké vált sok eredeti, de elszegényült székelyeknek is érdeke halasztatlanul igényli. Ez utóbbi véleménynek igazsága győzött a szűkkeblűség-előidézte ellenvetéseken, és határozattá vált az urbérnek a székely székelyekben is alkalmazása oly fenhagyással, nehogy ez sok székely családnak elidegenített, de még tisztába hozható és saját fenntartásukra is mulhatatlanul szükséges jószágai iránti magánjogait korlátozza. Fellépvén ekép közgyűlésünk, habár nem kevés vitakozás után az urbéralkotás terére, felmerült a második kérdés: mi hát urbériség? Az eddigi tanácskozás szembeüelő haladását tanúsítá azon határozat, mely a rendszeres bizottság által status quo gyanánt megállított 1820 évi időszakon alapul az azon idek kormányi rendeletnél fogva keletkezett összeírásat csatolta. E határozattá vált vélemény mellett, mint ellene, csak négyen szónok nyilatkoztak, és így az elnöki szavazat döntvén, sokaknak figyelmét azután ébresztette fel, és e kérdés újból felvételét ohajtották; de elnök ó mlga az egyszer befejezett tárgyat sehogyan sem engedte föleleveníttetni.

K ü k ü l l ő m e g y é n e k nov. 25kén volt közgyűlése az urbér tárgyában. A Rendek szabályozás nélküli urbért kívánnak. Szerintök urbéri föld mindaz, a mi 1813ban sz. György napkor urbéres kezeken volt és a földesur nem tudja bebizonyítani, hogy majorsági vagy közhely.

M a r o s s z é k n e k nov. 30kán közgyűlése volt, melyre urbér, adó és élelmezés voltak tárgyalásul kitűzve.

Liszt Ferencz zongoraművészek Kolozsváron mulatásáról következőleg írnak a kolozvári újságok Liszt a zongorakirály, a művészet császára már csak volt Kolozsvárt. Tegnapelőtt dec. 8án két héti itt mulatása után hagyá el városunkat, de itt maradtott újai varázsereje által előidézt hangjainak bájelekezete. Mely napon u. m. decemb. 6án este búcsuhangversenyét adá, délelőtt a zene-conservatorium által a kir. lyceum nagyteremében tiszteletére adott 's válogatott úri vendégekkel díszes és igen jó renddel véghezment zene-ünnepélyen jelen volt. Midőn a conser-

vatorium tagjai játszottak, az énekiskola növendékei szép előmenetet tanúsító énekkel üdvözlék a nagy művészt: ki mindkét előadással teljes megelégedését nyilvánítá. Megemlitendőnek véljük, hogy midőn az említett ünnepélyre megérkezett, hat tagu küldöttség fogadá a lépesőzet aljánál 's felkísérte a terembe, hová beléptek az egybegyűlt úri társaság — azok közt több főrangú is — felkeltek, a conservatorium elnöke gr. Mikes János úr pedig nagy megkülönböztetéssel fogadta. Liszt itt léte alatt négy hangversenyet adott, nov. 26án és nov. 29én a városi táncsteremben, dec. 3án és 6án a nemzeti színházban, mindannyiszor számos és díszes közönség előtt, mely a város és környéke előbbelől egyesíté, sőt távolabb vidékekből is bejöttek a rég várt és Európában fényes nevű művészhóst hallani. Meg kell vallani, Liszt játszása még a zenéhez nem értőt is bámulásra ragadja. Példátlan tisztaság, könnyűség, gyorsaság, erő jellemzik azt, a hatalmában álló hangokat csodagerjesztő módon keverni 's épen ellenkező végsőbe szökéssel hoz zajos viharra, minden elemek forrongását ábrázoló mennydörgéssé öszszeszedvén; hol lassanként elenyésző 's az érzéseken elhaló pianóval olvasztani képes, valamint egész előadásán költői tűz, elevenség 's lelkesedés ömlék el. A mellett természetesen valamint híven tudja a különböző hangok jellemét 's minőségét rajzolni, mint p. o. az oly kedves Ave-Mariában az első hangverseny alkalmakor a harangok kongását és zögését igen elevenen hallatá. Ily bájoló 's a művészi tökélyt központosító hangokat idézni a rézhúrokból, 's fellengő, magas harmoniát azokból így kiesalni e varázshatalom csak Lisztnek adatott. Mennyivel szerencsésb e részben a hegedűs vagy fuvolás helyzete, ki hangszerébe belé teremti vagy lehelli a hangokat, 's lelkeknek azokba átkölcsonzótt égi szikráival természetesen lelkesülésre ragadja az érzéseket? Lisztet hallani, bámulni, az ember szellemi hatalmát tisztelni 's annak hódolni, oly érzések, mik a testtől elkülönített lelket a föld porán túl ama nemesb és dicsőbb hazába emelik. Közlő azonban nem tagadja a milly osztatlan 's minden érzést és gondolatot elcsábító 's némitő bámulással volt tanuja Liszt játszásának: úgy annak egész folyamában azon megrázás vonult át, a részvételre indítást, a szívnek beszélést, a kebel titkosabb és hűrjainak viszbangot adó megrezditését nem találta fel. Játszása hasonló a mennydörgéshez, mely egész valónk felzaklajja 's bámulással és borzadással tölti el. A művészt oly magas fokra emelése a főt teljes mértékben kielégíti — a szív szelidebb 's gyengébb érzését kevésbbé fejti ki. A bámulás, elragadtatás, kapcsolatban ahöz mért hódolással, a ritka művészek valóban Kolozsvárt nem is hiányzott — ki főrangúak mint közrendűek, nagyok mint kiesinyek, vének mint ifjak nagyrabecsülésének, tiszteletének tárgya volt, 's így még nálunk nem látott tömjénezésben részesült. A főrangúak az iránta tanusított legkitünőbb megkülönböztetéssel azon elsőséget és magasan állást, mit a társasági viszonyok nekik engednek, — megoszták a zongorakirálylyal 's magukhoz emelék a művészet nagy emberét. Nem tagadni, azon öntudat, hogy a zongorahós a magyar föld szülőtte — a minden honi iránt magasabban verő sziveket még nagyobb lelkesedésre buzdította 's az ismeretes és minden magyar keblet mozgásba hozó nemzeti hangok és dalok, kivált Rákóczy bú indulója — Liszt varázshatalmu újai által játszva és pengette érthetővé 's megfoghatóvá teszik azon elragadtatást és tiszteletet, milyent sem művész, sem más, tán senki Kolozsvár falai közt nem nyert. Az utolsó hangverseny után is fátylós és kettős, a katonamint szinte a városi barna hangászkar zenéjével 's a néplöveg szünni nem akaró éjzenesek közt kísértetett, vagy inkább röppítettett szállására. Haza érkezése után a barna hangászkar egy magyar darabot játszott, melyet L. egy hallásra zongoráján nemcsak utána játszott, de teremő lelke azt fellengő változatokkal is módosította, mi a barna hangászkar fejét Pongráczot nem kicsi bámulásra ragadta. Azt sem hallgatjuk el, — megezőfólasára annak, hogy városunkon nincs pénz — miszerint L. hangversenyeiből a bevétel az első előadásban volt 1153, a másodikban 1168, a harmadikban 731, a negyedikben 721 rft ezüstben, — ide érte a nem sokra menő költségeket. Dec. 7én fényes búcsuebéd volt gr. Mikes János urnál, 's másnap számos főrangú kísérte Erdély ritka jeles vendégét Tordáig, hol hasonlólag 's fényes ebéd vala készítve, mint szinte Nagyenyedig, hol azon este hangverseny volt adandó. — Megemlitendőnek véljük még azon körülményt, hogy hir szerint — lett volna gondolat a harmadik hangverseny után Lisztet emberi kezekkel szállására vonatni; 's tán egy pár entusiastá kész lett volna e nagy művészt a hámot felölneni: de mivel a kétlábu fogat egészen nem telt ki 's tán mivel a sár kissé nagy volt — így a megtszülés ezen fajában legalább, itt Kolozsvárt L. nem részesült. A t. ez olvasók emlékezhettek, hogy két három évvel ezelőtt ElslerFanny az éjszakamerikai szabad köztársaság több vá-

rosiban az iránta tanusított több bálványimádási tömjénezés közt emberek, még pedig szabad republicai polgárok által vonatott 's ha egy tánczosnó lábai ügyes könnyűséggel forgatásáért méltónak tartatott hogy emberek érette magukat a lovakkal egy sorba tegyék: ki csudálkoznék, ha a mívelt és szabad világtól oly távol (?) álló Erdélyben a lélek hatalmát 's erejét hangokon kivarázsló kezek tulajdonosa az ifjú lelkesedés 's felhevülés e megtszülésével távozott volna el hazánk bérczei közül? — Mint halljuk L. Nagyszebenben csak meghálni fog, 's utját Bukarestbe és Konstantinápolyba veszi. Isten hordozza békével, hogy igéretét, miszerint tavasszal visszatérteben városunkat újra meglátogatja, teljesíthesse!

T o r d a m e g y é n e k folytatva tartott közgyűlésén. a sor a földesur fenytő hatalmára jött. Abban természetesen mindnyájan megegyeztek a rr. hogy míg az urbér viszonyra, maradni kell a földesur kezében valamely büntető eszköznek. Pedig egy egyed helyesen jegyezte meg, ez kuffeje a jogtalan állapotnak. Tehát ha csakugyan valamely fenytő eszközt meg kell tartani a földesur kezében, ki mindennap vagy órában aprólék urbérisi kihágásokért, engedtelenségekért urbéri bíróság elibe nem folyamodhatik, ezen épen nem jogszerű állapot körülményei közt a büntetési eszköz iránt annyival ovatosabbnak kell lennünk, mennyivel rosszabb büntetési eszköz a pálcza. Megyei bizottságunk pálczát véleményzett meghagyni a földesur kezében azon különböztetéssel, hogy ennyire is csak a földesur büntetheti urbérisét, gazdatisztje, ki inkább visszaválthat hatalmával, pálczával nem, csak bezárással büntethessen. Valóban igen kevesen voltunk, kik a pálczabüntetés merőben eltörlése mellett nyilatkoztunk. Részünkről elmondók, hogy a pálczázás emberietlen, mindkét részről erkölcsrontó, hogy jogtalan, mert nem született egyik ember arra, mikint verhessen, a másikat, hogy verhessék; hogy tovább a történet bizonyítása szerint a verés eleitől azon népek közt létezett, kik közt rabszolgaság divatozott, nálunk az urbéresek nem rabszolgák, 's most épen jogosabbnak polgárokat akarunk belőlük csinálni; hogy a verés akár a büntetés czélját, akár a büntetés kellékeit, a javítást, a büntetthezi arányt tekintve, nem helyes eszköz; javítás helyett rosszabbá teszi, arány pedig semmi sincs benne; egyiknek nagy büntetés, a másinak guny és tréfa; hogy jelesen a 6 pálcza abban, a miben büntetésnek kellene lennie nem az, mert hat ütés hirtelen elmúlik a nélkül, hogy valami visszajeszítő hatást hagyhatna maga után, abban pedig miben nem kellene hogy sújtsjon, igen nagy büntetés, tehát azon hatást gyakorolja, mit minden aránytalan büntetési eszköz, a megvetést. Ezek után azt mondók, hogy mind azért, mivel azon urbérisi kihágások, melyek fenytése a földesurnak van hagyva, kisebb neműek, semhogy testi büntetés érdemljenek, mind azért mivel a hiba mértékéhez jobban arányosítható, ugyanazon engedtelenségtől a tehetősebbre nagyobb, a szegényebbre csekélyebb büntetési összevet róhatván, jobb büntetési eszköznek a pénzbeli büntetést tartanók. De mivel hazánkban nincs pénz; az urbéresnek pedig semmi sem drágább: legyen a büntetési eszköz bezárás. És mivel azt mondják, hogy az urbéresnek ideje is drága: legyen e bezárás a lehető legrövidebb időig tartó; mi az idő rövidsége által a büntetés hatályában veszt, azt hibához képesti qualifkátsága pótolja. Mind hiába! senki sem tagadta, hogy elvileg rossz a pálczabüntetés; de azt mondák, hogy népünk mivelatlansága miatt még most a pálcza nélkülözhetlen. Így a nagy többség megtartá a megyei bizottság véleményét 's azzal a földesur kezében a 6 pálczát! —

Minden földesur és urbéres közti egyenetlenkedés az illető bíróság előtt summás uton kezdetük és foly, a hibás fél teljes kárpótlásban maradván, és a hibás urbéres testi büntetéssel is lakolhatván. A kisebb urbéri bíróság előtt kezdődő ügyek szóval ugyanint írásban folyhatnak. — Mi az urbér kivételét illeti: a közgyűlés nézete szerint urbéri bizottságok alakítandók, melyek személyzete megyei közgyűléseken választva 15 egyedből állana; és a közpénztárból nyerendő napdíjak mellett minden megyében három szakaszban működnek, feladata levén az urbért nem 24 hanem legfeljebb 3 év alatt hazánk minden megyéiben életbe hozni. Mert a rr. minden esetre nagyszerű nemzeti crisisnek tartják az urbért. Melynek behozatalával nem 24 év alatt vajudni, hanem azon minél rövidebb idő alatt átmenni tartják tanácsosbnak. — Az urbéri bizottságok azon helyiségekben, hol az 1819beli összeírásból földesur és urbéres kölcsönös követelése miatt a már megállított elvek szerinti urbériséget tisztába hozni nem lehetne, azt rectificálja. Esetben, valamint akkor is, ha az 1819beli összeírásból az urbériség tisztába hozható, az urbéri bizottságok megállított mérték szerinti urbéri állományokat csinálnak. Az urbéri bizottságok ezen működéseket, ha valamelyike a birtokosoknak kívánni fogja az ő birtokrésze öszszesítését, azt neki az ő költségén tagosítva kell kiadni, mely ha

több birtokos birtokrészeiknek összesítését vonná maga után, az összesítés közzétételén történik.

A magyar kereskedelmi társaság ügyében. Elmúltán f. évi november 30-ka, azon határnap t. i. melly ki volt tűzve, hogy a magyar kereskedelmi társaság ellen netalán igénybe vehető, de a választvány által nem ismert követelések bejelentésének: az ideiglenes igazgató választványának szerencsése van a társaság t. cz. részvényesének s ügybarátainak örvendtes megnyugtatósára ezennel közzétenni: hogy semmi nemű váratlan, új, és a mult közgyűléskor előre nem látott követelés iránt nem történt jelentkezés; ellenben a közgyűlésnek már bejelentett függő üzletek legnagyobb részben immár kiegyenlítették, úgy hogy a társaság vagyoni állapota iránt a mult közgyűlésnek előterjesztett közelítőlegesen kilátás azóta nemcsak csökkent, sőt inkább örvendtesen növekedett.

Ep azért már most az ideiglenes választvány azon a mult közgyűléstől nyert megbízatásában ohajt eljárni, miszerint a társaság jövődéli maradandó organisatiója iránt javaslatot készíteni, s a jövő évi martius hónapban tartandó közgyűlés elibe terjeszteni kötelessége. Akarván pedig, hogy e tervezet, a lehetőleg legtöbb oldalról kifejtett nézetek nyomán készülhessen: ennélfogva hazafiai bizodalommal főlészolt mindenkit, részvevőjét, vagy ügybarátját a magyar kereskedelmi társaságnak, hogy a mennyiben hivatást érez magában hasonló intézletnek rendszerezése körül, tekintve a magyar kereskedelmi társaság 4—500,000 pforinra reménylhető alap-tőkét, gyakorlatilag is létesíthető javaslatokat tenni, azokat akár sajtó útján, akár magánylag a választványhoz intézendő közleményekben szíveskedjék a választványnak tudomására juttatni.

E főlészoltás által a nézetek több oldalú kifejtése céloztatván, a véleményezni szándékozók az által ne engedjék magokat becses tanácslataik közlésében, hogy nézeteik talán nagyon is eltérők volnának, az eddig főlészolt organisatiótól. E tekintetben a választvány nem levén a közgyűlés által korlátozva: maga sem kíván semmi határokat szabni. Minden gondolatot megfontolani. Így a többi lehető tervezetek között azt is bíralt alá vonandja, melly a mult gyűlésen egyik érdemes részvényes társ által megpendített, s melly szerint valamely jó hírű s tetemesebb vagyonnal bíró nagykereskedő volna főlészoltatandó, hogy társul csatlakozván a társasághoz, tőkét egyesítve a társaságával, igazgatóna ennek ügyvitelét, s ügyeményeit közös költségre, s osztozók nemcsak a tőkék aránya szerint, hanem némi fáradalommal a tiszta haszonban

Ily alapszámra, vagy akár más alapra teendő javaslatokat örömmel fogadand a választvány.

Továbbá, mindazok, kik elég elméleti s gyakorlati ismeretekkel érzékeltvák magukat, hogy a magyar kereskedelmi társaságnak igazgatójává lehessenek s e hivatalt elvállalni készek volnának, hasonlóan főlészoltatandak: adják be az igazgató választványhoz ajánlataikat, pontonként előadván mind az igényeket, miket ok a társaságtól fognának megkívánni, mind az ajánlatokat, miket viszont ok a társaság irányában kötelességeik elvállalni s teljesíteni ígérkeznek. A magyar kereskedelmi társaságnak különben is eredeti rendeltetése levén, nemcsak senki egyes hazai kereskedőnek üzletét szükségtelen versennyel nem zsbasztani, sőt inkább a magy. kereskedésnek általában javára s kifejtésére munkálni; az igazgató választvány reményli, hogy különösen a hazai kereskedőség részéről szerencsés leszen tárgyavatottsággal készült gyakorlati tanácslatokat nyerni s ekép tettel meg leendő czáfolyva azon terjengeni hallott halvélemény, mintha a magyar kereskedők a magyar kereskedelmi társaságnak nem volnának barátai.

Kelt a f. 1846. dec. 7-ken tartott ülésből. — A magyar kereskedelmi társaság igazgató választvány.

Liszt Ferenc zongora-hős, Temesvárról jöve, nov. 7-ken érkezett Aradra. Az aradi lap szerint a polgármester Lisztet néhány tisztviselő kíséretében Új-aradon fogadta, és a városi biztos s 4 városi huszár előlovaslása közben fátylakkal vezeté őt a számára rendelt szállásra a „fehér kereszt” fogadóba, hol számos váró által rivalgó, „Éljen” kiáltásokkal fogadták, kocsisa fogadóba hajtáskor ugy neki hajtott, hogy szinte felfordulásnak lón áldozata, midőn kocsirúdja valóságos szétzúzaték, mi nem jó előjel lehetett ugyan, hanem „felix quem Diu fovere!” 9 óra után fátylászennel tisztelték meg, minélhg. Schwarzenberg uhl. ezred h. kara muzsikált s egy férfikar néhány énekét is dalolt, és midőn a megtisztelt körzetétől kisérve az énekesekhez jutta, egy magyar-köszöntés is mondaték nekik. Minekutána Liszt lakába ment, meglepé őt a helybeli első cigány-zenekar néhány darab játzsásával, mire a megtisztelt kilépvén, nekik az első hegedős tisztelettel megcsókolta kezét s Liszt ugyanennek homlokát ünneplés megcsókoltá. — Nov. 8-án délben, első hangversenyét adta Liszt a „fehér kereszt” fogadó zsufolt terében, és játszák: „Tell Vilmos” nyitánya; a „pisztráng” Schubert-től; „Hexameron” nagyszerű változatok; Bellini „Puritani” dalműből; „mazurka” Chopintól; „Tarantella” Rossinitől; magyar dallamokat és Rákóczy indulóját. — Liszt játéka fölött itélni akarni fölösleg, mivel ebben már mindenféle technikai tudományos kifejezés használtatott. Játéka sokat extasisba ejte, és minden előadása rohamos tetszvényt idézett, német költemények osztatának, valamint a karzatról is hintetének szét; a hangverseny végeztével borostyánkoszoru nyujtaték nekik által. Mirevaló volt egyébiránt a

versenyteremből a nap világot kizárni s ezt gyertyavilággal pótolni, nem tudjuk, hanem ez mégis Cagliostro emlékeztetett. —

Nov. 10-ken este második hangverseny adaték az említett teremben, egy jótékony-intézet javára, melly hangversenyt félannyan alig látogaták meg. Ebben játszák: Andante, „Lucia di Lammermoor”-ból; Ábránd „Norma”-czimű dalműből; magyar dallamok; „Ave Maria”; a „rémkirály” és Ábrándot Ördög Robert czimű dalmű felett (pölkeringőt).

A versenyző fogadtatása ép oly lelkes tetszésben részesült, mint első hangversenyénél. Az 550 pftnyi tiszta jövedelem, az előmutatott eredeti nyugtatóványok szerint következőleg osztatott ki: a ref. templomra 200 ft., kisdudovodának 150 ft., muzsika-conservatorium 100 ft., az énekesületnek 100 ft. — Liszt mindennap más asztalhoz vala hivatalos, s egy helyen udvariságból néhány kótát jegyezvén a házi hölgynek, mellyet aranyba foglalni szándék. — Mi nem maradtunk hátra a fő- és tartományi városok lelkesedésétől, sőt mi több, mi felülmultunk talán sok más, mert Liszt itléte, buzgó tisztelői által röpiratban fog örököttetni, s így Liszt lelkesedésünkkel s nálunk siker aratásával megeléghülhet. — Szerdán nov. 11-én viszsza indult a megtiszteltetett, számos kíséret s a városi biztos és két városi huszár díszöltönyös előlovaslásával Temesvárra, onnan Lugosra, hol e mezőváros lakosai is egy hangversenyben szerencsésitni kívánja s így szándékozik utját Erdély, Moldova, Oláh- és Törökországok felé folytatni. —

Budapesti napló. (Dec. 20-kan) Érdekes híreink számát a csikorgó tél szaporítja; a bérkoestok megváltoztatták nevüket, bérszanasokká lettek, s így most Budapesten nyakrafőre szánkázunk. Az elgázolást jelenleg elsodrassal pótolják s legdább vidéken azt beszélik; hogy ebből nem származik oly sok szerencsétlenség, ámbár fővárosunkban meg épen ott rejlik a veszély, hogy bukácsmód kereskedőink a kevésbé vagyonos családokat sodorják magokkal megbukásra s ezek a dermesztő szükséglet inkább érzik mint kegyes és előrelátó pártfogók. A révszek uralma is elkezdődött, mégis kevés emberünk van, ki biztosan evezhetne part felé; jelen körülményinkben legkönnyebben jégre is vihetnek bennünket s e sikamlós pályán csak az haladhat emberül, ki meg bír állni rendületlenül.

Ma tartja a magyar tud. társaság Pestmegye nagyobb terében 10 $\frac{1}{2}$ órakor XVdk közülését, mellyben minden tudománykedvelő hazafi szívesen látta, hol a mult napokban említett jutalmakon kívül az akadémiai 200 arany jutalmat megosztva Vallas Antal és Győry Sánd. akad. rendestagok kapják s a Marczibányi jutalmat Kerekes Ferencz debreczeni prof.

A magyar- és erdélyországi ajtatos tanítórend névkönyve 1847-dik évre — talán nem is szükség megjegyez-nünk hogy magyar nyelven — megjelent. Belőle tudjuk hogy mult iskolai évben a rend 28 helyen 8677 növendéket képezett a haza polgárává. Van a szerzetnek 422 taga, kik job-bára oktatással, mások lekipásztorsággal vagy házi neveléssel foglalkoznak. — E szerzet felfogta már nemzetiségünk ügyét, s iskolába behozott emberből bánásmód által buzgó műveltségre vezérelni az ifju nemzedéket; legszebb mód, mellyel méltánylásunkat tiszteletünket megnyeri.

Pest város lakosait most 100 ezer lélekre számítják, a katonaság s diákságon kívül, tavaly még csak 97,000 volt, miből láthatni mily gyorsan szaporodunk — A szélutca lakosi folyamodtak, hogy utcájokat jövő évre, Nádor utcának nevezhessék, ezekről aztán nem mondhatni hogy szélet esinálnak, mert a mi megvan is, számtuzni akarják; boldogok kiknek jelen időben több gondjuk nincs. — Az újépületen túl, a Dunától a váci uton, három bárány- és gyárutczán át mintegy 600 öl hosszúságú csatornát fognak építeni, mellyre 32,500 pforint költség kívántatik; valóságos pénzesatorna ez a munkások számára.

Szóelősi Szabó Lajosnak „Vigalom” nevű kacskaringós táncza mult esztőtökön adatott nemzeti színpadunkon fényes öltözetben s homályban maradt. A párok szerencsétlenül voltak választva, czikornyáikat pedig a bál közönség nehezen utánozandja. Így tehát jövő farsangon e Vigalmat mellőzve fogunk vigadni.

Mult héten P. város tanácsát azon fontos kérdés foglalkodtatta: baromfi e a sertés vagy valóságos disznó? Erre azon találat adott alkalmat, miszerint hetivárra érkezéskétől kofálnak és uszórásoknak baromfi s egyéb aprólékárut nem szabad előre bevásárolni. Egysz mártóni gazda 4 sertést hozott be s fölfőtük alkuba bocsátkozott, de ott terem a rendőrségi személy s az eleven szalonát rövid uton lefoglalta s a tulajdonos csak hosszu pörlekedés után juthatott jöszá-gához.

Folyó 1846-ban 31 gőzhajó 2000 lóerővel járt a Dunán, Tiszán és Szávan u. m. Hercules teherhordó 200 lóerő; Kükük teh. 200; Atilla teh. 160; Bátor teh. 160; Mária Dorottya személyszállító 150 l. e. Sofia 150; Franz Carl 150; Nádor 150; Erős teh. 140; Wien személysz. 112; Carl teh. 100; Johann szem. 100; Semlin 100; Fridrich 100; Pest 100; Ludwig 80; Árpád 80; Zrinyi 80; Maria Anna 76; Stephan 76; Franz 60; Galathea 60; Minerva 60; Argo 50; Greifenstein 50; Donau 50; Neptun 42; Buda 40; Hermine 40; Ceres 40; Pannoni a 36. Ide tartozik még 45 vas- és számos fa rakhajó, és 8 vasbordájú szerésszállító hajó. — 1847-dik évben gőz-

hajózás kezdetével még 7, összesen 980 lóerőjü száll sikkra, u. m. Magyar vontató h. 200 lóerőre; Sámson teh. 200; Metternich személyszállító 200; Ferdinand 150; Szeged 100; Széchenyi 80; Hunyady 50. Következőleg jövő évben 38 gőzhajó 3972 lóerővel eszközölné a dunai szállítást, mihez még 60 vasbordájú rakhajó 12 sertés, és 12 szénhajó járuland. — Érdekes még tudnunk, hogy az ó budai hajógyárban készülöben van 8 gőzhajó összeszéve 1040 lóerőig; u. m. 2 vontató hajó 200 — 400ig; két vontató 160 — 320ig; és Béla vontató h. 120 lóerőre; Gyula vontató hajó 120; Győr személyszállító 40; Pozsony 40. Tehát 1847 végével a dunagőzhajózási társaságnak 46 gőzhajója lesz 5092 ló erőre, mellyek a Duna Tisza Száva hullámit szedelve 100 vasbordájú rakhajót huzandnak.

Kedden este a hajóhid kiszedetésekor a jég két fel-dunai hajót sodrott a hajóhidhoz s ennek nagy részét vagy 40 munkással vitte lefelé; az aldunai hajók közül is nyolc ölettetett ez önkénytelen utazásra — s csak Soroksár tá-jékán sikerülhetett a kénytelen szökevények visszazautasíttatása. Azután az átszállítási rend rendkívüli volt; a rop-pant számú ikervárosi közlekedők számára két teknőt vagy inkább lélekvesztőt fektettek vízre s ez életveszélyes csol-nakozásért nagy csatapaté kerekedett. A felső nyári réven két ezüst huszasért vittek egy személyt s egyszerre csak kettő mehetett; mások meg legsürgetősb dolgaik végzésé-re istenért sem juthattak tulpartra. Mindezt a gondos köz-lekedési bérlők rendszeretelére mutat. Most csak az járhat-át nagy ügygyel bajjal napközben, kinek elkerülhetlen kö-telessége hozza magával.

A vasuton mult héten 2410-en utaztak.

A „Hetilap”ban Tóth M. újfűtési rendszert ajánl, melly-hez sem fa, sem szén, szalma v. más tüziszer nem kívántatik, hanem csak bizonyos mennyiségű lég megsűritése; e szer-int napszamosok járnának házankint s mindenütt egy e' czélra készült géppel befűtenének. Még nem kísértetett meg.

A karácson küszöbünkön van s a zálogház minden-nap oly népes, hogy fegyveres erőnek kell működni a sze-gényedésre tolongók visszatartóztatására.

Amerika.

A Times egyik liverpooli levelezője Amerikából ér-kezelt következő fontos hírt közöl: Ujyork nov. 16-án déle-lőtt 10 órakor. Santa Ana két millió dollárt, mik angol tő-készek számára rendelve voltak, lefoglalt. A pénz Tampico felé volt utban szállításul két brit gőzösön, midőn Santa Ana a fentebbi parancsot kiadta. Mexico fővárosban azon part, melly az egyesült státusokhoz csatlakozást kívánja, felforgatási kísérletet tón; Salas elnök beszédet tartott a nyugtalankodó néphez s lecsilapítá azt; a kabinetben meg-hasonlás uralkodott.

Spanyolország.

Nov. 30-kaik madridi hírek szerint ott hirtelen egy vá-ratlan miniszterkrisis fordult elő. Pacheco benyújtá elbo-csátatási kérelmét mint státusügyész, a miniszterség elfo-gadta azt. Midőn az igazságminiszter a kérelmet aláírásul terjeszté a királynó elibe, ő felsége megtagadta ezt s ek-or az összes miniszterség bucsut vón hivatalától. Nov. 30-kan reggel Viluma marquist hivatá magához a király-nó új kabinetalakítás végett. Tón is kísérletet a marquis s Tejada, Cleonard tábornok, Diego Ballesteros valának le-endők társai, de további megfontolás után ugy találta, hogy e föladat túlhaladja erejét s fölmenteni kéredzett alóla. Dél-utáni 3 órakor Isturizt rendelteté magához a királynó, késze-nek nyilatkozik Pacheco lemondásának elfogadására s kérte őt és társait, folytassák miniszteri hivatalukat. Isturiz vonakodott eleinte az elsőkségi isméti felvállalásától, az-onban engedett mégis, főleg nehogy a kormány épen a közválasztások pillanatában zavarba ejtessék. Az egész e-semény Madridban szokatlan benyomást ébresztett.

Franciaország.

Cantonból sept. 24-keről írják: a francia ténitőségek itt néhány nap előtt két ténitő taguk Mongoliában történt szomorú haláláról értesültek. Nem érdeknélküliek a körülmények, mik közt a lazarisztáknak Mongolia belsejébe hatni sikerült. Éjszaki Chinából ugyanis egész folyama kivándor-lóknak tart Mongol s Tatárországba, miután addig lakott falujok határa nem bírja meg továbbá szaporodó népségö-ket; ezen családok valamelyik nomád fejedelemtől földmi-velésre alkalmas völgyet bérelnek ki s telepitvényök rövid idő alatt egy kis központja cselekvőség és közlekedésnek. Ezen chinai gyarmatok néha keresztényen kivándorlókból a-lakulnak s ilyenek aztán ténitő iparkodnak magok közé szerezni. Ezen módon jött mintegy három év előtt egy Huc nevű francia lazarisista néhány chinai családhoz, kik a feke-te vizi völgyet, mintegy 200 órányira a nagy faltól, kibé-relték s ott települtek meg. Egy másik lazarisista egyesült ott amazokkal, ténitőség-alapításul a mongol buddhisták között; megtanulták a mongol nyelvet a környékbeli zár-dák lámáitól s ezektől egy fajaul idegen lámáknak tekin-

tettek 's tiszteletben tartattak annyival inkább, mivel a buddhisták, kik ott igen tudatlanok, a lazariszták breviariummabeli latint sanskrit nyelvnek hitték, mit ők nem értenek ugyan, de bizonyos titokszerű tisztelettel viseltek iránta, mivel mongol fordítású szent könyveik ezime sanskrit nyelven 's vörös betűkkel van nyomva. Midőn a térítők már elegendőleg érték a mongol nyelvet, tovább haladtak az ország belsejébe, térítói művet megkezdendők. Innen csak kevés, bizonytalan hírek érkeztek felőlük, míg tudomásra jöve, miszerint ez évi májusban, mélyen Mongolország belsejében, egy ellenök keletkezett lázadásban, lófarkra kötve hurcoztatták 's ekkép végeztettek ki. Az esemény sajátképi okai még nem tudatják. A katolikus térítők azon eszmével bírnak, (mi ugyan még semmi hiteles adaton nem nyugszik), hogy még katolikusok élnek Japánban, miután a kereszténység ott két század óta bizonyos családokban titkon tartá fen magát, mikép Spanyolországban titkos zsidók és mahomedanusokról beszélnek. Miután senkit nem küldhetnek egyenesen Japánba, évek óta közvetett uton iparkodtak céljukhoz jutni. Előbb térítőköt küldöttek Coreába, mely ugyan adót fizet Chinának, hol azonban a japánok a délszaki parton egy kis erősségekben őrséget tartanak, mellynek segédelmével remélték a japánokkal összeköttetésbe jutni.

De a coreai kormány zavaroktól félt Peckingben, ha valahogy ott megtudná, hogy európaiak tartózkodnak ama vidéken, 's a térítőköt eddigelő legnagyobb szigorral üldözi. Még most is folyvást tétetnek kísérletek bejuttatásra, de ezek mindig bizonytalanok 's nagy nehézségekkel járnak. Szemőket vetettek tehát a térítők Liu Tseu szigetekre, mellyek szinte részint China 's Japán alatt állanak, 's hol az erkölcsök elhírült szelidsége legalább életét biztosítja a vállalkozó térítőknek. 1844ben szállítá ki tehát egy francia hadihajó bizonyos Forende nevű térítőt a szigetek egyik legnagyobbikára, 's ott hagyá őt azon ürügy alatt, hogy a kikötő hajók számára tolmács szükséges. A kormány nem merészelt erőszakot használni ellene, egy tengerparti buddféle kolostort jelölt ki neki lakhelyül, szolgálós órákkal körülvételezve őt, azon szín alatt, hogy veszélytől óltalmazza a népség elől. Midőn kimegy a térítőt, néhány tiszt kíséri őt, kik a népet eltöltik a vele beszéléstől; mindent megtönek, csak hogy akadályoztassák őt a japán nyelv megtanulásában; a nép ruháját akará magára öltetni a térítőt, de nem engedték meg neki, szóval ő szelid, de nagyon éber felügyelés alatt létezik, noha mehet a hová akar, 's midőn angol hajó érkezik, tolmácsul szolgál, miután minden nehézség daczára mégis sikerült neki a japáni nyelv megtanulása. Tervében mindazáltal Japánban semmi előhaladást nem tőn, jóllehet a nafai kikötő, mellynek közelében lakik, folyvást teli van japáni hajókkal. Istenige-hirdetési engedélyért folyamodott azon reményben, hogy a megtértek segítségére lesznek neki, de kérelmét megtagadták, mivel attól tartanak, hogy az a chinai kormánynak nem fog tetszeni. Nem valószínűtlen, hogy a francia hajóhad, melly a japáni tengerpartot e pillanatban látogatja, őt tolmácsul magával vitte, 's talán valamely ürügy alatt ott a szárazföldön hagyta.

Dánia.

Schleswigből dec. 4kéről írják: harmincznégy követ a schleswigi Rendek gyűléséből elszakaszkodott a Rendeket munkálkodásban tartandó további részvételtől, mivel azon meggyőződésben voltak, hogy a királyi biztos részéről történt visszaküldetése kérelmeiknek, a rendi gyűlés kérelmezési jogát megszüntette. Nagy részvétet uralkodik városunk népségénél a Rendek 's ezek elnöke iránt, ki

szilárdság, jogszerűség 's ügyismérettel vezérel a Rendek tanácskozásait. Ma este a város ki lesz világítva. Ma még jeles beszédek tartattak, 's éles magyarázások biztos ur 's Tiedemann, dr. Gülich 's Hansen követek között. Az elnököt képviselővel maradt hátra, mégis magától értetik, hogy csak mint elnök marad, ugy szinte mindkét titkár is a jegyzőkönyv-vezetésre.

A schleswigi országgy. feloszlásának némely körülményei egyébiránt következők: Néhány nappal azelőtt dr. Gülich követ indítványt tőn, miszerint a katonaságnak, közvitézek 's altisztek zsoldja felényivel emeltessek. Később Tiedemann követ egy petítiót indítványozott követk. tartalommal: kéressék meg a királyherceget, miszerint az előbbi időkben a Schleswig és Holstein hercegségi tartományokkal ellenkezőleg, tehát alkotvány- 's jog-ellenileg behozott adók, névszerint a fejadó, országadó 's házadó a Rendek megegyezése nélkül többé ne követeltethessenek 's be ne szedethessenek. A biztos kétségkívül tudván, mi történendik, ezen ülést még arra akará használni, hogy néhány követ i r á n y á b a n személyeskedésekbe bocsátkozzék. Előmutata némi nyomtatott czédulákat, miként ő nevezé, szelvényeket, mikben arról van szó: vajjon ama, korábbi időkben a régi tartományrendek megkezdéséhez nélkül behozott adók megtagadhatók é? Ezzel, ugymond, öszszeköttetésben áll Tiedemann indítványa, hogy ez ama nyomtatott czédulák közrebocsátásában hihetőleg munkás volt. Továbbá Gülich javaslatát öszszeköttetésbe hozá Haintzen Károlynak „vétkesül“ bélyegzett könyvével, melly 30 veszélyes cikket foglal magában, mikre minden schleswig-holsteini megesküdjék. Aztán Hansen követ eljárását rendellennek festé 's arról vádolá őt, hogy a kerületéből benyújtott 17 hasonértelmű petítiót is ő szerkeszté. Illyétén szellemben szőlt több más petítióról is. Gülich tartózkodó, méltóságteles szónoklatban visszautasítá ama gyanúsításokat. Semmi más célt nem kötött, ugymond, indítványához, mint mellyet annak tartalma foglalt magában. Hevesebben 's erősebben lépett föl Tiedemann a biztos ellen, kifejezései illetenségét élesen roszalva 's t b.

Mire az elnök rendre utasítá a szónokot. Hansen nyilvánítá, miszerint semmi törvénytelenég nem fordult a kérelmezésnél elő, a folyamodványok illető hatóság előtt adattak fel, melly tartalmukat loyálisnak bélyegzé. Fel-szólitá a biztost, soroljon elő, illyétén törvénytelenégeket. Ekkor elnök felolvasá Beseler biztos levelét dec. 3-káról, mellyről az alatt valamennyi követ kapott másolatot. Erre a biztos: ő nem tőn levelében szemrehányást a követeknek munkásság-hijány miatt, de az elnök felelőssége arra is vonatkozik, ha a munkálatok elő nem haladnak. A gyűlések már több ízben félbelőnek szakaszta. Az alkotványt illetőleg beadott kérelem aláírása tökéletlen, tehát rendelleni. Falk: ő az aláírás alól nem akarta magát elvonni, de utazás akadályoztatta őt abbani részvételben. Ezután Augustenburg herceg lépett föl. Előadá terjedelmesen a jelen országgyűlési tanácskozások folyamát a kormány szándéka fölött. Daczára valamennyi magyarázásnak 's felhozott fontos okoknak halálos csapás ejtetett a kérelmezési jogon. Nem tartja kötelesség, jog és lélekismérettel öszszeférhetőnek ezen körülmények közt a további részvételt a tanácskozásokban. Jelenti az elnökségnek, hogy az ülésekből kimarad. Végül kiemelé, hogy ezen előzvények valamint a státuskormányt ugy a népet is okvetlen megerősítik azon véleményben, miszerint a mostani státusszerkezet már túlte magát 's e miatt szükséges új alkotványt adni a hercegségeknek. Erre Hamekens követ tiszta értelmességü, buzgó hazafiságu férfiu, szólalt fel 's beszéde

mély behyomást idézett a gyülekezetben elő. A státuskormány, ugymond, alapokban rendité meg az országgyűlés jogait 's ezzel az egész ország alkotványát 's at.

Törökország.

Bosznia melléktartományiban, 's magában is mult oct. hó folytán harcziás jelenetek folytak, de mellyeknek ma már csak hírok maradt fen, legyőzetvén a nyugtalan-kodók a rájuk rohant nagyobb erő által. A bihácsi kadia Mehmed bég nem elégedvén meg a boszniai helytartó magavisletével, ellene lázadást indított 's kitűzvé a zászlót csakhamar mintegy 10 ezer önkéntes sereglett öszsze, kikkel october végén közel Bányalukáig nyomult; de itt a lakosság hideg részvétélvel találkozá, 's e mellett Bányalukát Muteselim Ali bég minden védszerrel jól ellátván, kénytelen volt alkudozásba ereszkedni, mit Ali bég tudván a nagyobb erő közlégését—szándékosan huzott 's halasztgatott. A vezér ezen eszélyes számítását segédének arra használta, hogy az itt ott elszórt rendes sorkatonaságot, nemkülönben a zwnorniki és tuzlai pasák zászlóaljait is öszszeszedvén, Travniktól Jajczán át Bányaluka ellen indult. Mi tudomásukra esvén a lázadóknak a hegyeken keresztül elibe siettek a pasának, nehogy messze legyen kénytelen fáradni; Dobrinjánál megállapodtak, elfoglalván a hely magasb pontjait. Özegén Rizvan bég a hercegovinai pasa fiának vezérlete alatt az előhad egész a dobrinjai patakig nyomult előre, de megrohantván a nálánál erősb felkelő seregtől, innét egész a derék hadig nyomtatott vissza nagy vereséggel. Egyőzelem elszedítvén a felkelő sereg vezéreit elhagyák az igen kedvező álláspontokat, 's a völgybe bocsátkoztak, hogy egyenesen a helytartót támadják meg. Ez azonban az alatt, mig a csatázás az előhaddal folyt, megerősített állásba tevén táborát, egy osztályt a felkelők balszárnya megtámadására küldött; 's midőn a felkelők a megtámadást csakugyan megkezdették, homlok és szárnyaktól olly hatalmas álgyu és puska-tűzéssel fogadtattak, hogy az első rohanás némi zavart támasztott köztük. Sikerült azonban az ügyes vezéreknek ezt helyrehozni, 's hat óráig folyvást tartó csatázás és vérzést közt hősileg megtartani a tért, mit elleneiknek engedni nem akartak. De a nagyobb és rendezettebb erő által végre is legyőzetvén az életben maradtak futásban kerestek menedéket. A helytartó győzelmét nem kis mértékben segíté elő a kozaraczi, pridori és dubiczai törökök csalfa elpártolása 's a helytartói zászlók alá lett áttérésük. A felkelők közül sokan maradtak a csatapiaczon, köztük Kulic és Petrovacz vezérek legnevezetesebbek. Mehmed Rusztanbegovics kadia mindjárt megveretés után Bihácsra leghivebb emberéhez, Bezirevics Husein bég pedig Osztrochaczba sietett, hol magukat a helytartó üldözései ellen védállapotba tevék. A helytartó pedig ezen győzelmében nem fuvalkoda fel, minden megtérőnek bocsánatot hirdetett, minthogy ő csak az izgató vezérek fejtelenségét jött megbüntetni; minek meg lőn ohajtott erdevénye, mivel a szomszedságok részint személyesen, részint megbizottak által a pasa előtt megjelentek Bányalukában bocsánatot nyeredők. Némely letett muteselimék, 's a zendülésben résztvett előkelő törökök önként feltétlenül hajlottak meg a pasa előtt életüket ennek kegyessége, vagy kegyetlenségére bizván. Végre nov. 21én némely megfizetett bihácsiak a felkelés intézőjét Mehmed Rusztanbegovicsot elfogván, őt megkötözve a helytartó foglyáinak kézbesíték. Mondják a boszniai pasa e szép történeten olly annyira megörült, hogy örömeiben a hadakat azonnal szétbocsátotta. —

101ik szám.

A' tiszavölgyi társulat által jövő tavaszon folytatandó, részint több ponton megkezdendő vizszabályozási munkákhoz tizenkét ezer darab t a r g o n c z a szükséges, mire nézve a vállalni szándékozók ezennel fölhivatnak azoknak kiállítására iránt szerződni következő föltételek alatt u. m.

- 1) A' vállalkozó köteles a' targonczákat mind minőségre mind sulyra nézve, mind különösen a' vasalásra nézt teljesen a' nálam megtekinthető 's nekie egy példányban átadandó pecsétes minta szerint kiállítani.
- 2) A' targonczákat köteles az egyes tiszaparti állomásokra elszállítani 's a' társulat biztosainak átadni. Ezen állomások leendnek: Tiszaujlak, Tiszaköröd, Vásáros-Namény, K. Lónya, Csap, T. Tárkány, Tokaj, T. Dob, Füred, Nagy-Kürü, Szolnok, Alpár, Csongrád; az alsóbb vidékekről már gondoskodva van.
- 3) A' szállítás felének jövő 1847d. év május hó 15o napjáig, másik felének pedig június hó végeig okvetlen teljesítenni kell.
- 4) A' vállalkozó a' fen kitett egyes állomásokra megkivántató mennyiségről február hó közepéig tudósítást nyerend.
- 5) A' vállalkozni szándékozó köteles a' kiállítás és szállítás biztosítására 's azonkívül a' szállítási pontatlanság által háramolható bármely károkra nézve elegendő kezességet kimutatni, vagy olly kezet állítani, kiben a' társulat teljes biztosságot találhasson.
- 6) A' társulati szerződvény mindenestire a' pesti váltószék biráskodása mellett áruszállítási szerződvény alakjában fog köttetni; 400 darab arany vinculum mellett. Vállalkozni szándékozók a' legelső ár iránt írásbeli ajánlatukat lakásuk vagy illető-

É R T E S Í T Ő.

1846.

leg szállásuk helyének följegyzése mellett, pecsétjük alatt 1847dik év január hó 12dik napjáig alulirtoz (Zrínyi utca Ullmann ház 242d. szám első emelet) okvetlen beküldjék. Későbbi ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Kelt Pesten december 16kán 1846.

A' tiszavölgyi társulat központi választványa rendeletéből.

Kóvács Lajos m. k.

a' tiszavölgyi társulat központi igazgatója. 1—3

Övös és figyelmeztetés. Ns Pestmegye Rendei értesítést nyervén, hogy a' fens. nádori család arczképét tartalmazó réznyomat olly állurügy alatt árutatik, mintha annak tiszta jövedelme Pestmegye rabdolgoztató házára szándékoltának fordítani: övös és figyelmeztetésül kijelentem, 's közhírre tétetni határozták: miszerint olly megbízást senkinek sem adtak, 's adniok szükség nem volt, mert dolgoztató házak korán sincs olly helyzetben, hogy hason zaklatásokra kellene szerelnök. 'S a' kiully ürügyöt használt a' képarulásnál, az vizszabályozást követelt el, 's e' részben a' szükséges vizsgálat meg is rendeltetett. Kelt Pesten dec. 10kén 1846. A' tisztelt megye Rendeinek megbiztából Nyáry Pál malispán. 2—3

Hirdetvény. A' magyar nyug-pénzüntezeti választvány f. év második felében hozzá érkezett és tárgyalás alá vevendő ügyek iránt jövő 1847d. évi január 3kán délelőtti 11 órakor, a' fóm. m. k. Helytartótanács kisebb teremében rendes ülést tartandja, mellyre ezen intézeti tagok az alapszabályok 24ik szakasza erejénél fogva ezennel hivatalosak. Budán 1846. december 15o napján. 2—3

Dunavizállás: Budán, dec. 14kén: 7' 4" 9" az 0 felett.